

Nr. 29
(335)

22

17-23 iulie 1996

Dinu Patriciu,
lider PL '93

pag. 13

INTERVIU

Dan C. Mihăilescu
despre Monica Lovinescu

pag. 15

Andrei Cornea despre
studiul Alinei Mungiu

pag. 11

RISCURILE URMATORULUI CUTREMUR

pag. 8-9

Dacă vrem să comparăm lumea de acum zece ani cu cea de azi (să spunem 8 iulie 1996), schimbările, șocante, sar în ochi din titlurile ziarelor. Elțin tocmai a invins în alegeri, cu sprijinul masiv al Occidentului și cu management electoral american. Alianța Națională Liberală, proaspăt constituită, se străduiește să convingă nu numai că este al treilea pol al Opoziției, ci și că nu trăim într-o societate polarizată, fracturată adânc, deci electoratul său (provenit din electoratul Convenției) poate vota fratern peste trei luni alături de electoratul unui partid pro-governamental, precum PDAR (idee infirmată miine-poi-miine de votul PDAR). Miine-poi-miine se va întoarce de la Bruxelles președintele partidului de guvernământ, Adrian Năstase, cu vestea că Uniunea Europeană nu va face discriminații între fostele țări comuniste care au semnat acordul de asociere. Aici, însă, în sediile agențiilor CFR de pe litoral, oamenii înghesuți la cozi compacte și confuze (cultura și jurisdicția cozilor a pierdut mult în epoca postdecembristă), în încăperi irespirabile (afară este penultima zi a marii canicule din iulie), n-au răbdare să arunce nici măcar un ochi pe ziare. Cu toate că timp ar avea: stau aici de două ore

și au șanse să mai stea încă o dată pe cât au stat. Însă chiar această perspectivă le ia celor veniți să cumpere din vreme bilete de întoarcere acasă, după intervalul vacanței pe litoral, liniștea necesară ca să răsfioască un ziar. Oamenii de la cele patru cozi din fața a trei casiere în agenția CFR Neptun se mută de pe un picior pe altul, se împing, vrînd s-o ia înaintea vecinului de coadă, sau pur și simplu

oricît ar fi de ager, nu poate desluși literele. De altfel, biletele repartizate la agenția Neptun (capitala neoficială a stațiunilor de lângă Mangalia) sînt atît de puține, încît se termină sub ochii oamenilor exasperați. Pentru a doua zi (9 iulie), de pildă, nu mai e nici un bilet la nici un tren spre București, deși sezonul este atît de la început. Și nici nu-i sfîrșit de serie. Nu se găsesc bilete nici pentru ziua de 16

Lucrul cel mai grav care cred că se petrece în România la această oră este în continuare (ca și în ultimii 50 de ani) puținul credit acordat cetățeanului. (În timp ce discursurile oficiale în limbă de lemn inundă piața cu iminența intrării României în „Europa - cetățeanului“.) Cine dintre noi n-a trăit acest sentiment sufocant al nedreptății și umilinței, cînd într-o banală situație, pe care ai tot dreptul s-o rezolvi repede și civilizată, ești nedreptățit și tratat ca un „nimeni“? Nu-i normal să poți să-ți cumperi un bilet de întors acasă pe banii tăi, un bilet scumpit bine (prețul nou Mangalia-București pentru clasa I este peste 14.000 lei, pentru clasa a II-a este peste 9.000 lei), cu atît mai mult cu cît te-ai dus din vreme, nu te-ai trezit în ultima clipă.

Și totuși, după alte și alte ore de stat la coadă, în altă agenție (cea de la Mangalia), mai spațioasă, dar la fel de sufocantă (afară canicula crește) și cu la fel de puține șanse de a scăpa repede cu blestematele bilete în palmele transpirate, privind cu jind prin geam cum se scurge clipă de clipă ziua lor de concediu și văzînd în fața ochilor doar cifrele cu multe zerouri (hotelul, masa și toate celelalte prețuri ale va-

(Continuare în pagina 3)

GABRIELA ADAMEȘTEANU

„România - cetățeanului“

se foiesc, bezmetici, de nerăbdare, prin puținul loc rămas între cozi, încercînd zadarnic să afle care pot fi trenurile la care au mai rămas locuri de întoarcere.

Ultima încercare este cea mai lipsită de șanse. Singurele afișe cu plecări și venituri pe litoral sînt lipite (nu se știe de ce) pe peretele cel mai îndepărtat, în spatele funcționarelor agenției, și pînă acolo nici, un ochi,

iulie, iar cele pentru 17 și 18 iulie sînt pe sfîrșite.

Ce poate să facă în aceste condiții cel ce vrea să-și asigure familia de un minim confort pentru drumul de întoarcere? Evident, să meargă la agenția mai mare de la Mangalia, repropunîndu-și tot drumul că nu s-a decis să renunțe dintru început la ziua de plajă și să-și asume drumul lung pînă acolo.

Polemica stîrnită de articolul d-lui Gabriel Andreescu nu poate să te lase indiferent. Două respectabile figuri publice polemizează asupra unui subiect ce stîrnește sensibilități.

Am admirat întotdeauna atitudinile curajoase și ferme, de pe timpul daturii, ale d-lui Gabriel Andreescu. După 1990, domnia sa s-a afirmat public în apărarea minorităților, ceea ce nu poate decât a fi de apreciat. Atitudinile domniei sale însă, adeseori, au dat naștere la stupefacție. Studiul asupra Basarabiei și a statutului juridic al românilor de dincolo de Prut nu poate primi decât calificativul de lucru rău gândit sau - scuzați-mă - prostesc, care a primit replica exactă la timpul potrivit.

De cîva timp, d-l Andreescu a devenit un vajnic apărător al conlocuitorilor maghiari. Și, în această calitate, face praf un studiu al d-nei Alina Mungiu. Ceea ce mă miră foarte este că acest studiu, bun sau rău, nu am avut ocazia a-l citi, determină asemenea reacție violentă din partea d-lui Gabriel Andreescu. Nu de alta, dar reacțiile nu au apărut din partea unor maghiari, ci a unui reprezentant al majorității. Și, slavă Domnului!, există suficienți reprezentanți autorizați din maghiarime! Culmea că și reacția

cît de regretabil, episcopul Tökés.

Domnul Andreescu adoptă atitudinea tipică funcționarilor de prin birourile bruxelleze, care privesc Europa ca pe o imensă întreprindere, aseptică, cu lucrători anonimi și neindividuați, atitudine combătută de altfel și de marile democrații vest-europene.

Și acum, spre final, dați-mi voie să vă reproduc dintr-un articol despre pregătirile olimpice, recent apărut în *Newsweek*. Faimosul antrenor Károly Béla și asistentul său, Poszár, doi mîndri unguri ardeleni care antrenează speranța gimnasticii americane - Dominique Moceanu -, în momentul reușitei elevei lor, exclamă cu satisfacție: „Foarte bine, dragă!”, reproduș - evident, stîlcit - în respectabila revistă.

Gheorghe Neguș, Pitești

Stimată redacție,

Citesc încă de la apariția revistei pe care o conduceți, realizîndu-mi și o colecție a numerelor apărute. Mi-a fost teamă pentru ființa ei, cînd erați în pericol de evacuare (cu acel contract de pomină). Am asistat în timp la plecarea unor colaboratori, de ce să nu subliniez?, valoroși, dar și la apariția altora, cel puțin tot atît de

Stimată doamnă Gabriela Adameșteanu,

Regret că nu ați binevoit a-mi publica articolul despre alegerile locale din Cluj, trimis dumneavoastră acum două săptămîni.

Ieri mi-am cumpărat și aseară am citit ultimul număr din „22”. M-a revoltat articolul lui Fey László pentru minciunile istorice ce le enunță. Reacția mea intelectuală este exprimată în acest articol-replică.

Vă rog să binevoiți a-l publica. Fiindcă sînteți româncă și eu sînt român, așa cum articolului antiromănesc al ungarului Fey László i-ați oferit o pagină din revistă, sper ca articolul românesc al românului Andrei-Iustin Hossu să-i oferiți mai puțin de o jumătate de pagină (aceste două pagini și ceva dactilo) din revistă. Dacă nu o veți face, voi înțelege că revista dumneavoastră nu este românească și nu vă voi mai trimite niciodată vreun text.

Domnule Fey László,

Întrucît numele meu n-a apărut pînă acum în revista „22”, mă recomand:

Sînt lector universitar, doctor în Filosofie, la Universitatea din Cluj-Napoca, Facultatea de Drept, Catedra de Științe Politice. Sînt autorul cărții *Istoria Monarhiei Române* (Arhiva „Învierea”, București, 1995). Sînt autorul cărții filosofice de talie europeană *Existențialismul francez* (ed. Mediamira, Cluj-Napoca, 1996).

Sînt monarhist și simpatizant al PNTCD, de aceea am votat candidatul CDR, Radu Sárbu, la alegerile locale din Cluj. Punctul meu de vedere verosimil despre aceste alegeri l-am exprimat în articolul publicat în ziarul clujean *Mesagerul transilvan* din 18 iunie 1996.

În articolul dumneavoastră din „22” debitați cel puțin trei minciuni istorice:

1. Contestăți că triumvirii legionari Codreanu-Moța-Marin ar fi martiri creștini. Adevărul istoric este acesta: Moța și Marin au luptat în războiul civil din Spania pentru cauza Creștinismului, împotriva Comunismului, au murit la 13 ianuarie 1937 la Majadahonda, iar martiriul acestor români ortodocși a fost consacrat prin Monumentul Moța-Marin înălțat în memoria lor în Spania catolică; Codreanu a fost asasinat mișelește în noaptea de 29/30 noiembrie 1938 de către regimul criminal carlist (regimul lui Carol al II-lea din perioada 10 februarie 1938-5 septembrie 1940 a fost, *stricto sensu*, singurul regim fascist, de tip mussolinian, din România).

2. Despre Maresalul Ion Antonescu scrieți două minciuni. Întîi, mințiți că „a fost «conducătorul» (Duce, Führer) Statului Legionar Român”. Adevărul istoric este: Statul Național-Legionar a ființat legal între 14 septembrie

1940-23 ianuarie 1941, cînd a fost desființat prin lovitură de stat a Generalului Ion Antonescu prin care i-a înălțat de la guvernare pe legionari; așa că Generalul apoi Maresalul Ion Antonescu a fost Conducătorul de fapt (de drept fiind Regele Constituțional Mihai I) al Statului Român între 5 septembrie 1940-23 august 1944. Al doilea, mințiți că „Antonescu i-a persecutat nu numai pe evrei și pe romi, ci și pe maghiari”. Adevărul istoric este: Maresalul Antonescu i-a protejat pe evreii din Vechiul Regat și pe evreii refugiați din Transilvania ocupată de Ungaria fascisto-horthystă, salvîndu-i de la Holocaust; i-a pus pe țigani să muncească; pe maghiari să-i fi persecutat? Dimpotrivă, crimele șovinismului maghiar din timpul ocupației horthyste dintre 1940-1944 sînt teribile: crimele din satele Ip și Trăznea din județul Sălaj, spînzurarea preotului greco-catolic Pompei Onofrei de clopotul Bisericii Minorității din Cluj, scuiparea Episcopului, viitorul Cardinal, Iuliu Hossu de către șovinii unguri în martie 1944; iar după ocuparea României de către Armata Roșie, colaborarea șovinismului maghiar cu ocupanții sovietici împotriva Națiunii Române pentru comunizarea României.

3. Mințiți scriind că în perioada interbelică partidele istorice PNL și PNT au avut „manifestări șovine” față de unguri. Sau poate dumneavoastră considerați „șovine” cele două mari partide democratice românești, PNL și PNT, fiindcă au creat România Mare?

Sînt un intelectual român ardelean luminat și democrat-creștin, de aceea sînt adeptul reconcilierii istorice româno-maghiare (așa cum o preconizează MS Regele Mihai I al Românilor, ci nu cum o glăsuiește tovarășul Ilescu). Consider că șovinismul maghiar l-a născut pe Funar. Dumneavoastră, ungurii, nu mai fiți șovini, și atunci Funar (sau altul cu alt nume) nu va mai fi primarul Clujului! Andrei-Iustin Hossu, Cluj, la 4 iulie 1996

Atenție: Prețul abonamentelor prin redacția „22” rămîne același

Deși costurile hîrtiei și ale tipografiei ne-au silit să creștem prețul revistei, prețul abonamentelor rămîne același, pentru a veni, aîți citi putem, în sprijinul cîuitorilor noștri fideli. Așadar, și de acum înainte abonamentele trimestriale contractate prin redacția „22” (nu la oficiile poștale) costă:

6.000 lei cu expediere prin poștă

5.500 lei cu ridicare de la redacție

Reduceri pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, foști deținuți politici și veterani de război:

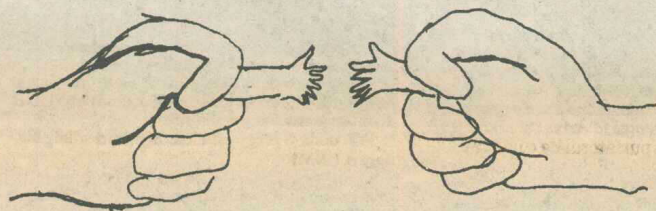
4.500 lei cu expediere prin poștă

4.000 lei cu ridicare de la redacție

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155, bl. D1, București.*

Adevărințele (talon de pensie, adevărințe școlare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa: *Revista „22” Calea Victoriei 120, sector 1, București*, cu specificarea pentru *Serviciul de Difuzare*.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTÉS

reconciliere

d-nei Mungiu este cam prea umorală. Ce este iarăși curios e faptul că doi regeșeni se ceartă pe problemele maghiarimii ardeleni! Atrag atenția d-lui Andreescu că atitudinile radicale ale UDMR au îndepărtat-o de Convenția Democratică și de celelalte partide democratice, așa că unele din aserțiunile domniei sale nu au susținere.

Cred că maghiarii din România au unele deziderate la care concede majoritatea cetățenilor acestei țări. Dar dacă învățămîntul de stat nu este capabil să îndeplinească cerințele maghiarimii, de ce oare nu s-au pus bazele unui învățămînt particular maghiar care să suplinească carențele celui de stat?

Sînt de acord că trebuie retrocedate diverse așezămînte religioase aparținînd maghiarilor din România, dar ce ne facem cu proprietățile Bisericii Unite, care stîrnesc multe infierbînțări? Ce ne facem cu patrimoniul cultural al minorității germane din România, emigrată în majoritate și care dă aerul înconfundabil transilvan și în același timp central-european?

Sînt multe probleme în contenciosul româno-maghiar, care însă se pot rezolva cu o atitudine pragmatică și realistă de reprezentanții autorizați. Și aici să mi se dea voie să cred că este mai bine să fie din partea noastră trăitori ai Transilvaniei - evident, nu isterizați de tipul lui Funar sau,

valoroși, în frunte cu cel pe care, metaforic, îl pot numi „fulgerul ce ne-a luminat puternic viața literară” din ultimii doi ani: d-l Horia Patapievi.

În rezumat, pot să afirm că citec toate articolele, începînd cu cel de fond, apoi cele politice, interviul săptămîinii - despre care am o obiecție de făcut în cazul alegerii nu prea reușite a cite unui exponent al Puterii (ex.: interviul cu Mircea Coșea - reformatorul reformatorilor).

Dar din parcursul revistei lipsește ceva foarte important - consider eu -, și anume: într-o anumită pagină să apară cronologic, în 2-3 coloane, „Istoria poporului român”. Luată de la origini, sistematic (pentru asta puteți apela la distincții noștri istorici, pe care nu-i solicitați decît în momentele motivate de aniversări). Desigur, a apărut și s-a epuizat repede cel mai bun tratat scris în ultima vreme, cel al distinsului istoric Vlad Georgescu, decedat de mult. Dar cită lume a cumpărat cartea? Și cîți au înțeles-o?

Eu consider că este momentul ca prin publicația dumneavoastră să vă asumați și această răspundere, mai ales în clipele de față, cînd poporul român este într-o situație critică, cu o mortalitate ce depășește natalitatea, este deci îmbătrînit și trebuie revigorat pe toate căile.

Pe de altă parte, această disciplină, „Istoria românilor”, nu este tratată în școlile noastre în spiritul adevă-

ANDREI CORNEA

Alianțe... alianțe

Într-un moment cînd situația de faliment nedeclarat (din păcate) a băncilor Dacia Felix și Credit Bank indică fără risc de eroare starea precară a incipientului „capitalism românesc”, mai degrabă bazat pe utilizarea în interes privat, cu susținere „de sus”, a fondurilor publice, decît pe internalizarea „eticii protestante”, structurarea unui „pol liberal”, Alianța Națională Liberală, ar trebui să reprezinte un semn de bun augur. Nu ar fi cîtuși de puțin lipsit de importanță ca, într-un eventual viitor guvern, promovat de Opoziție, inevitabil eclectic atît ca alcătuire politică, dar și ca orientare ideologică, să existe și o reprezentare liberală, pe care tocmai PAC și PL '93, partenerii noii ANL, ar putea-o mai bine reprezenta cu seriozitate și competență. Și nevoie, de partea Opoziției, ar fi și de una și de alta: din interiorul CDR, PNL îl propune pentru funcția de prim-ministru pe Viorel Cataramă – ceea ce înseamnă că nu s-a înțeles necesitatea separării între administrație și afaceri – iar PNȚCD refuzînd, îl propune, în schimb, pe Radu Vasile, care s-a remarcat, recent, printr-un acces de ortodoxism fundamentalist, în numele căruia și-a permis să dea „un bobîrnac” diplomație d-nei Clinton.

Din păcate, însă, circumstanțele nașterii noii alianțe de opoziție nu par a fi dintre cele mai promițătoare. Mai întîi, noua uniune are aerul unei asocieri conjuncturale, determinată în exclusivitate de teama pragului electoral. Cei doi parteneri au o veche neînțelegere și nu e deloc clar, în acest moment, că momentul redactării listelor comune și cel al desemnării unui candidat comunitar la președinție nu vor ascuți din nou divergențele pînă acum subzimate între cele două grupuri. Mai grav mi s-a părut că aspectele conjuncturale au determinat PAC-ul, în special, să curteze PDAR, încercînd să aducă și acest partid în ANL. Pînă la urmă, cum se știe, PDAR a respins oferta, deși președintele său, Victor Surdu, îi era favorabil, dar o majoritate a membrilor Comitetului Director al PDAR s-a opus, reușind să-și impună punctul de vedere.

Problema era că PAC sau ANL nici nu ar fi trebuit să-și pună problema coalițiilor cu un partid cîtuși de puțin liberal în doctrină sau comportament economic, vecini participant la coaliția guvernamentală și care, în plus, a desemnat drept candidat propriu la președinție pe Ion Coja, notoriu pentru convingerile sale prolegionare, colaborator al revistei *Noua Dreaptă*, membru fondator al „Vetrei Românești”. Oare, în viziunea unor membri PAC, Ion Coja era „bun”, în timp ce Funar sau C.V. Tudor rămîn „răi”? Politica, oricît ar fi de înscrisă în pragmatic, nu îngăduie chiar orice și există invitații care nu se fac și asocieri impure care nu pot fi, din start, acceptate. Sintem curioși să știm ce s-ar fi întîmplat dacă PDAR ar fi acceptat oferta? Victor Surdu și Ion Coja ar fi stat la aceeași masă și ar fi fost înscrisi pe aceeași listă electorală cu Nicolae Manolescu și Dinu Patriciu? Vorba cronicarului: „Se sparie gîndul”!

Se vede și de aici, mi se pare, că a cîștiga alegerile din toamnă a devenit, pentru o mare parte a Opoziției noastre, un scop în sine: ce ar fi să urmeze după această eventuală victorie, adică buna guvernare a unei țări, pare să nu mai conteze prea mult, sau să stea în ceață. Orizontul de așteptare se închide asupra celor câteva luni care au mai rămas pînă la alegeri, iar pentru ceea ce va fi „după” se oferă adesea răspunsuri îngrijorătoare. Se propun ministeriabili amestecați în scandaluri financiare sau ortodoxiști; se fac ocheade unor partide care nu s-au delimitat de personalități extremiste, se aruncă pe piață programe de guvernare vagi și destul de contradictorii, iar concluzura esențială dintre CDR și USD rămîne subredă. Prea mulți politicieni ai Opoziției privesc narcisist rezultatele alegerilor locale și fac infrigurată combinații și calcule cu gîndul parcă numai la cupa de șampanie din noaptea de 3 noiembrie. Ce va fi apoi par ori să nu știe, ori nu lasă să se vadă. Iar cînd toți lasă să se întrezărească ceva, ceea ce vedem nu este nici prea încurajator, nici prea dătător de speranță.

Luni 8 iulie

• OSCE intervine în cazul Ilășcu
La inițiativa vicepreședintelui PD Victor Boștinaru și a deputatului PNȚCD Ion Rațiu, Adunarea Parlamentară a OSCE a votat pentru amnistierea grupului Ilie Ilășcu sau pentru rejudecarea procesului într-o țară neutră. Autoritățile de la Tiraspol și-au dat acordul pentru cea de-a doua variantă.

• PNȚCD nu crede în varianta unui candidat unic
Secretarul general al PNȚCD, Radu Vasile, a apreciat constituirea Alianței Naționale Liberale ca pe un fapt pozitiv, menit să ducă la clarificarea mai multor poli pe eșichierul politic, de pe care „PDSR ar trebui să dispară”. Apreciată a fost și ideea unei singure candidaturi a Opoziției pentru postul de președinție, deși s-a afirmat că, în practică, ea nu se poate realiza.

Marti 9 iulie

• ANL propune opoziției un „pact de guvernare”
Alianța Națională Liberală a lansat un apel scris către CDR și USD în vederea constituirii unui pact de guvernare al opoziției unite. Pactul propune un program comun de guvernare și candidat unic la președinție, dar nu și participarea pe liste comune la alegerile parlamentare. Totodată, liberalii din CDR au fost invitați să adere la ANL.

• I. Iliescu nu agreează cerințele FMI
Președintele Ion Iliescu, aflat la Salzburg cu ocazia unei conferințe la nivel înalt asupra viitorului Europei de Est, a declarat că România va continua procesul de reforme economice, deși unele dintre cerințele formulate de Fondul Monetar Internațional sînt nerealistice. Iliescu a apreciat că nerealistă limita de 2,5% din Produsul Intern Brut, stabilită pentru deficitul bugetar.

Miercuri 10 iulie

• MAE reacționează la o scrisoare a 25 congresmeni americani

O recentă scrisoare a 25 de congresmeni americani care au solicitat președintelui Camerei Reprezentanților amînarea discutării clauzei pe bază permanentă pentru România a fost apreciată de MAE ca fiind o inițiativă a lobby-ului maghiar din SUA. „Cu toate acestea, demersurile pentru întreruperea și deactarea purtătorilor de cuvînt MAE, Sorin Ducaru.

• PDAR nu aderă la ANL
Consiliul Național al PDAR a hotărît cu majoritate de voturi să nu mai negocieze în continuare intrarea sa în cadrul Alianței Naționale Liberale.

• Președintele sloven la București
Șeful statului sloven, Milan Kucan, a afirmat că se impune finalizarea unui cadru juridic bilateral favorabil cooperării dintre România și Slovenia prin semnarea Acordului de comerț liber și a Acordului de evitare a dublei impuneri.

• PNL-CD critică, dar nu părăsește CDR
Conform deciziei Biroului Executiv al PNL-CD, acest partid a semnat actualul protocol al CDR, în ciuda unor „disfuncții majore” în cadrul

„România – cetățeanului”

(Urmare din pagina 1)

canței, bani iroșiți), oamenii trăiesc o bine cunoscută revoltă. Scurtă. „De ce sînt doar trei casiere în plin sezon?” „De ce sînt utilizați oameni care nu știu această meserie, care pierd 40 de minute pînă dau un bilet?” „De ce să-și piardă ei astfel ziua lor de plajă, plătită atît de scump?”

Întrebările strigate cu glasuri sugrumate vor rămîne fără răspuns. Casiera care nu știe să dea bilete soptește că e prima ei zi de lucru în acest post și dacă nu accepta să vină aici, era dată afară, pentru că nu are pile. Delegația de bărbați care a încercat să vorbească cu șefa de tură, s-a împotmolit în fața unei cozi la fel de confuze.

Undeva, în spatele agitației, stă șeful agenției Mangalia, în-

tepenit în acest post de acum 10 ani. La suprafață, lumea pare să se fi schimbat, dar aici (prin grija lui și a șefilor lui mai mari de la Constanța și București), în agențiile CFR de pe litoral, nu s-a schimbat nimic.

Decît cel mult în rău. De pildă, anul acesta agenția Mangalia are trei casiere pe schimb, și anul trecut avea patru, în sezon. (Deși, după 10 ani de cînd e în acest post, șeful agenției tot nu-ți poate spune data cînd se deschide și cînd se închide sezonul.) El lucrează de 30 de ani la CFR și de 10 este șeful agenției. Are, de aceea, multe rețete la îndemînă ca să reziste pe loc. Ar fi putut să iasă și să vorbească afară cu oamenii infuriați, dar politica lui este să lase scandalul să treacă de la sine. Că oamenii înghesuți afară în căldură ar trebui tratați atent ca niște clienți ai agenției ce sînt, nici nu-i trece prin minte. Ar fi putut schimba funcționarele între ele, punînd în locul

mai greu pe cea cu mai mult randament, dar n-a făcut nici asta. „Nu am nici o putere decizională, mărirea numărului de personal, selectarea lor potrivit calificării nu intră în atribuțiile lui” – este declarația lui preferată. Vorbește mult, repede, tare, face complimente, amenință („Credeți că altfel aș fi rezistat atîtia ani?”), ride.

E pregătit de altfel să se adapteze vremurilor în schimbarea lor de suprafață. „Sînt membru PNȚ”, spune, bănuind că are în față pe cineva din „cealaltă parte a presei”. Dar atrage repede atenția că nu cumva să i se publice această afirmație, că el are să o dezminț.

Ar mai fi de scris despre trenurile care se întorc de pe litoral cu locuri goale, după ce la agenții nu s-au găsit bilete, despre cei care își rezolvă problema cu un telefon sau cu o „atenție”.

Sau despre „Europa – cetățeanului”, care face mofturi să vină la cozile noastre.

Convenției. PNL-CD critică „repartizarea inechitabilă a locurilor eligibile” la recente alegeri locale, ca și „trădarea” unor consilieri CDR. Protocolul CDR a fost semnat și de UMRL.

Joi 11 iulie

• PDSR și PUNR nu mai rup protocolul
Liderii PDSR și PUNR au decis să nu rupă protocolul de colaborare și să semneze un pact de neagresiune pe perioada campaniei electorale.

• Președinția declară că nu a criticat FMI
Purtătorul de cuvînt al Președinției, Traian Chebeleu, a declarat că președintele Ion Iliescu nu a făcut nici o remarcă critică la adresa FMI. „Șeful statului a apreciat criteriile de performanță pe care instituțiile financiare le stabilesc în contractele lor cu România ca fiind corespunzătoare propriului nostru interes”, a arătat Chebeleu. Președintele Iliescu a arătat că Germania are un deficit bugetar de 10%, în timp ce României, pentru a obține un sprijin, FMI îi impune un deficit de 3%.

Vineri 12 iulie

• Gheorghe Funar cere arestarea membrilor CRU
Președintele PUNR, Gheorghe Funar, a adresat o scrisoare deschisă șefului statului, pe care îl informează despre intrarea Consiliului Reprezentanților UDMR, unde s-ar adopta un „statut pentru autonomia teritorială pe criterii etnice în Transilvania”. Funar i-a solicitat lui Iliescu să dispună organelor abilitate ale statului să-i aresteze și cerceteze pe membrii CRU.

• Cozmincă destituit
Executivul a hotărît ca alegerile generale să se desfășoare la 3 noiembrie, iar prima zi a campaniei electorale va fi 4 septembrie. Totodată, șeful Departamentului pentru Administrația Publică Locală, Octav Cozmincă, a fost destituit, urmînd să fie înlocuit cu un secretar de stat neîncadrat politic ce va conduce noul Secretariat Tehnic Central ce se va ocupa de organizarea alegerilor. Cărțile de alegător urmează să fie distribuite pînă la 15 octombrie.

Sîmbătă 13 iulie

• Funar este lansat candidat la președinție
Președintele PUNR, Gheorghe Funar, a fost desemnat de către Consiliul Național al PUNR partea UDMR

Senatorul UDMR Frunda György a primit din partea Consiliului Reprezentanților Uniunii mandat pentru a candida la postul de președinție al României în alegerile din toamnă. Frunda va trebui să includă în programul său electoral Declarația de la Budapesta și principiile UDMR privind autonomia comunității maghiare. Declarația pan-maghiară, adoptată recent la Budapesta, apără drepturile maghiarilor din afara granițelor, care nu se pot realiza decît în condițiile instituirii autonomiilor comunitare, în concordanță cu practicile europene și cu respectarea normelor internaționale.

Rubrică realizată de
MARIAN CHIRIAC

ILIE ȘERBĂNESCU

Generozitate pe seama banului public

În cadrul unui recent seminar organizat de MEDIASOFT, Banca Națională și cotidianul *Adevărul*, domnul Mugur Isărescu, guvernatorul Băncii Naționale, a anunțat că instituția, prin decizia irevocabilă a consiliului său de administrație, nu va mai susține băncile a căror situație financiară face de mai mult timp obiectul unor controverse și confruntări, respectiv Credit Bank și Dacia Felix. Guvernatorul a menționat că, din punctul de vedere al Băncii Naționale, cele două bănci sînt considerate închise. Justiția urmează să stabilească ce se va întîmpla cu băncile respective – adică dacă se vor reorganiza ori vor fi preluate și de către cine sau vor fi lichidate –, dar Banca Națională nu va participa la nici o schemă privind o eventuală reorganizare, întrucît apreciază băncile în cauză ca fără perspective de reabilitare.

Cu alte cuvinte, Banca Națională a decis în sfîrșit să-și ia mina de pe cele două bănci, lăsîndu-le să fie ceea ce de fapt sînt de mult: două instituții falimentare.

După ce s-a întins coarda la maximum cu încercările de a le ține în viață, ajungem să primim ca pe o eliberare faptul că în sfîrșit coarda pleznește. Pentru că – să fie clar! – indiferent de conotații și implicații politice, la Dacia Felix și Credit Bank a fost vorba de în viață s-a făcut cu banul public și pe seama banului public. Astfel încît este realmente o bucurie că se scapă de o asemenea corvoadă. Că gestiunea defectuoasă care a dus la faliment a rezultat din incompetență, imprudență sau fraudă este doar treaba Justiției să stabilească. Din punctul de vedere al banului public este strict indiferent. Banul public nu are menirea de a acoperi nici fraudă, dar nici imprudența sau incompetența.

Pentru că ban public reprezintă sursele cu care Banca Națională a creditat Dacia Felix și Credit Bank pentru a acoperi găurile făcute de diferite persoane ori grupuri de interese prin nu contează dacă fraude sau doar imprudență și incompetență.

La Dacia Felix și Credit Bank atîția s-au străduit să demonstreze cum alții au încercat să demoleze băncile respective. Dar nici o tabără nu a admis că trebuie să se plătească pentru iresponsabilitate nerespectare a unor reguli minime ale funcționalității, prudenței și conduitei bancare. Iar dacă s-a admis să se plătească, era pe baza banului public: să dea Banca Națională! Adică, fără prea multe vorbe, cum să dea Banca Națională?! Unii toacă banii altora, inclusiv ai statului, și să dea Banca Națională!

Din păcate, Banca Națională a dat vreo 1.700 de miliarde de lei, cam tot atît cît pentru două campanii agricole. Pe motiv că astfel se salvează depunătorii de la Banca Dacia Felix și Credit Bank și întreg sistemul bancar. Și că, mai întîi, ar trebui să fie adoptată o reglementare prin care depozitele micilor depunători – cel puțin pînă la un anumit plafon (de pildă, 10 milioane lei) și cel puțin într-o anumită proporție (de pildă, 75%) – să fie garantate.

Adoptarea unei reglementări de asigurare a micilor depozite din bănci trenează însă, din cauza unor neînțelegeri între Banca Națională și Executiv. De fapt, Banca Națională ar dori ca asigurarea să vină din partea statului, ceea ce ar presupune angajarea unor fonduri publice de la buget în acest scop sau autorizarea Băncii Naționale de a suporta din veniturile sale sau din emisiuni monetare contravaloarea acestor depozite în caz de cereri de retragere ce nu mai pot fi onorate de băncile în dificultăți financiare. Guvernul pare să prefere formula asigurării prin constituirea din participațiile băncilor însele a unui fond special cu această menire. Iar cît privește depunerile încă existente la Credit Bank și Dacia Felix, adică sumele de circa 250 miliarde lei reprezentînd cereri de retragere nici acum onorate de cele două bănci, acestea, în viziunea Guvernului, ar urma să fie finanțate de Banca Națională și gestionate de CEC. Mai precis, conturile reprezentînd respectivele depuneri ar fi transferate la CEC, cu acoperirea banilor primiți de la Banca Națională; aceasta va credita cele două bănci, dar va da banii la CEC spre operare, urmînd însă a-și recupera finanțarea de la cele două bănci. Deci, nici vorbă, în optica Guvernului, de vreun faliment.

PRECIZARE

Referitor la articolul de astăzi din cotidianul *România liberă*, Misiunea Rezidentă a Băncii Mondiale în România informează că nu este în tratative pentru nici un împrumut cu Banca Dacia Felix din România.

Banca Mondială acordă împrumuturi doar Guvernului și instituțiilor guvernamentale.

Misiunea Rezidentă a Băncii Mondiale în România
11 iulie, 1996

SRI: domnul „No comment” comentează

Purtătorul de cuvînt al Serviciului Român de Informații, Nicolae Ulieru, consideră că transparența SRI nu înseamnă numai transmiterea prin presă a punctului de vedere oficial al instituției. Pe lîngă aceasta, SRI „pune la dispoziția presei informații secrete care trebuie să circule fără să se știe că provin de la SRI”. După Nicolae Ulieru, aceste informații sînt destinate unor factori de decizie care trebuie atenționați în anumite situații și nu masei largi de cititori. Cu toate acestea, SRI folosește în acest scop ziarele cu cele mai mari tiraje, influențînd astfel opinia publică. Nicolae Ulieru s-a plîns de neprofesionalismul unor jurnaliști, care nu știu să „citească” mesajele purtătorului de cuvînt: „Gazetarilor nu le convine că le răspund de multe ori cu „No comment”, cum m-au și poreclit. Orice profesionist știe însă că această formulă, în limbajul unui public relaționist, înseamnă «nu pot să-ți confirm acest fapt, dar lucrurile cam așa stau». Aviz amatorilor!

Aceste declarații au fost făcute la seminarul evaluativ din 11 iulie al Proiectului derulat de Centrul Logistic TACTIC cu sprijinul PHARE și prin care s-a urmărit reflectarea structurilor de securitate (Serviciul Român de Informații, Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Interne) în presă.

Inițiatorii proiectului, jurnaliști coordonați de Sabina Fati de la Europa Liberă, au monitorizat informațiile

apărute în 6 cotidiane naționale despre SRI, MAPN și MI în prima jumătate a anului, apreciînd transparența acestor instituții în funcție de sursele menționate în articole. Cel mai „transparent” a fost considerat de către TACTIC Ministerul Apărării Naționale, Biroul de presă al MI ducînd mai mult o „campanie de imagine”, iar cel al SRI punînd „transparența în slujba instituției”.

Reprezentanții birourilor de presă ale instituțiilor de securitate nu au fost de acord nici cu criteriile folosite, nici cu rezultatele monitorizării.

Nicolae Ulieru a apreciat că la publicul larg de cititori din România prind foarte bine informațiile cu sursă neprecizată, primînd senzaționalismul. A dat de mai multe ori ca exemplu ziarul *Ziua*, acesta fiind, de altfel, și singurul cotidian monitorizat care nu a avut nici o informație din surse oficiale precizate ale SRI.

Toți reprezentanții birourilor de presă ale structurilor de securitate au subliniat că, pe lîngă informarea opiniei publice, public-relaționistii trebuie să aere imaginea instituțiilor pe care le reprezintă, atît timp cît nu deformează realitatea. În ceea ce privește accesul jurnaliștilor la anumite informații sau persoane, „aceștia au șanse egale, dar există și aici sistemul competițional, aptitudinile gazetarului spunîndu-și cuvîntul”, a spus reprezentantul MAPN, căpitanul Radu Bilbîie.

LIGIA CĂLIN

1996

17-23 iulie

N.C. MUNTEANU

Scandal și la Bancorex

Se prea poate ca Bancorex să fie „cea mai bună bancă din România”, să fie „un partener viabil, orice punct slab putând fi remediat cu ușurință”, să aibă o „capacitate foarte bună de îndeplinire a obligațiilor” și să fie „apreciată ca un bun creditor”. Deși, știm cu toții, astfel de aprecieri de excelență obținute din partea unor prestigioase instituții financiare și bancare internaționale se acordă nu o dată pe buna-credință a datelor raportate chiar de băncile interesate.

Putem crede că d-l Răzvan Temeșan și colectivul său au stat „nopti și zile în șir” și au scris „sute și mii de pagini de proceduri în care am reglementat modul cum trebuie să se desfășoare operațiunile de bancă”. Toate acestea, exact toate acestea nu pot explica faptul mai mult decât ușurat cu care Bancorex a acordat credite uriașe aventurierului Alexandru Răducan. Declarația aceluiași Răzvan Temeșan cum că, dată fiind forța financiară a băncii pe care o conduce, Bancorex nu e cu nimic afectată, chiar și în cazul în care n-ar mai recupera nici un leu din creanțele datorate de SANCA și de Alexandru Răducan, suferă de dilematism. Nici un director de bancă cit de cit serioasă nu-și poate îngădui o astfel de afirmație,

chiar și la sume cu adevărat neînsemnate. Datoriile lui Alexandru Răducan, credite, dobânzi, penalizări, se ridică, totuși, la 197 de miliarde, ceea ce, chiar și la nivelul României, nu e o bagatelă.

Cum se face că, în ciuda reglementării desfășurării operațiunilor, scrise de președintele băncii în persoană, nici un expert al băncii nu s-a sesizat, n-a observat că, prin simpla schimbare a proprietarului, fermele lui Răducan și-au mărit valoarea de zece de ori în numai câteva zile? Cum se face că, sub ochii vigilenți ai funcționarilor Bancorex, Alexandru Răducan a folosit creditele primite în alte scopuri decât în cele pentru care au fost acordate, cum ar fi plăți directe în conturile unor persoane fizice, ba chiar că a cărat bani cu geamantanul de la ghișeele băncii? Cum se face că, deși toată tărșenia a fost descoperită în august trecut, în ciuda ordinului comitetului de direcție din 7 septembrie 1995, cu termen până la 21 septembrie 1995, nu s-a întâmplat nimic până la apariția în presă a scrisorilor și acuzelor lui Alexandru Răducan? Și dacă aceste acuzații nu apăreau în presă, persoana scotită acum în vinovată, directoarea sucursalei Lipscani a Bancorex, Ana Capetti, ar fi fost nevinovată și bună promovată într-un post în străinătate? Și, în general, dacă Ana Capetti a încălecat grav legea și normele băncii, de ce au fost sesizate atât de târziu Parchetul și Poliția? A jucat vreun rol faptul că ilegalitățile s-au petrecut exact în parohia de care răspunde nemijlocit chiar Răzvan Temeșan? Depășirea competențelor, prin acordarea de credite mai mari de 20% din capitalul băncii, nu cumva se datora tocmai faptului că Ana Capetti se știa sau se credea sub protecția președintelui băncii, același care, mai apoi, a promovat-o în străinătate, cînd tărșenia a fost dată în vileag?

Mai mult decât toate acuzațiile care înconjoară afacerea creditelor acordate lui Alexandru Răducan și în care va face lumină Poliția, Parchetul și Justiția, dacă va face, încă și mai de mirare este lista firmelor și publicațiilor care s-au bucurat de favorurile publicitare ale Bancorex. Publicată în presă, lista nu a fost contestată de actuala conducere a băncii. A fost însă explicată: „Bugetele stabilite pentru publicitate și sponsorizare se înscriu în limitele prevăzute de lege. Sînt miliarde pentru că banca merge bine”. Evident, oriunde în lume, băncile au la dispoziție bugete importante pentru publicitate. Toate băncile sînt interesate în promovarea propriei lor imagini, în atragerea continuă a clientelei, indiferent că e vorba de persoane juridice sau fizice. Însă toate băncile urmăresc maxima eficiență a fiecărui ban cheltuit pentru publicitate. Bancorex a cheltuit în această perioadă peste două miliarde de lei cu publicitatea și sponsorizarea. Trecem peste faptul că în lista amintită figurează firme despre care e greu de spus că au ceva de-a face cu publicitatea. Însă în cazul publicațiilor care s-au bucurat de dărnicia celor de la Bancorex, doar cîteva își justifică prestația. E departe de a fi și cazul publicațiilor *Oglinda*, *Vocea României*, *Țara sau Vremea*, care împreună au primit peste o jumătate de miliard de lei. Asta nu mai este publicitate, e subvenționare mascată și, uneori, cine știe dacă nu cumva și mită în toată regula. Pentru astfel de cheltuieli inutile, oriunde în lume, Consiliul de Administrație, Adunarea Generală a Acționarilor ar fi intrat în alertă și ar fi cerut scoteală celor însărcinați cu administrarea banilor, chiar dacă s-au înscris în bugetele stabilite ca atare. Oriunde, în afară de România. Asta și pentru că, în apărare, conducerea Bancorex a invocat și obscure grupuri de interese politice și economice.

Legea concurenței

LEGE

Interesul de a-i ocroti pe consumatori împotriva practicilor restrictive de concurență a existat încă din antichitatea română. Astfel, Lex Julia de annonă a instituit obstacole care să prevină creșterea artificială ale prețului cerealelor. Cinci secole mai târziu, Constituția împăratului Zenon din anul 483 a extins reprimarea la orice produse alimentare, cit și la articole de primă necesitate. În evul mediu, primele dispoziții de natură antimonopolistă, din timpul domniei regelui Eduard al VI-lea al Angliei (1547-1553), urmăreau să lovească înțelegerea prin care negustorii din același sector economic provocau în mod deliberat mărire nejustificate de prețuri.

La finele veacului trecut, în SUA, pe atunci țara cea mai industrializată din lume, a fost adoptată legea Sherman (la 2 iulie 1890), care, potrivit titlaturii sale, avea ca obiect „protecția comerțului și a schimburilor împotriva restricțiilor și monopolurilor contrare dreptului”. Dispozițiile legii Sherman au fost întregite și înăsprițe ulterior prin reforma înfăptuită de legea Clayton din 15 octombrie 1914.

Dintre normele astăzi în vigoare, destinate să asigure înlăturarea practicilor neloiale în relațiile economice internaționale, cele mai importante sînt cele adoptate sub egida GATT (Acordul General pentru Tarife și Comerț). România a devenit membru în această organizație cu vocație mondială în virtutea Protocolului din 15 octombrie 1971, ratificat prin Decretul nr. 480 din 27 ianuarie 1972. Totodată, Acordul european, Acordul interimar și Acordul AELS (statele Asociației

Europene a Liberului Schimb), devenite și ele parte integrantă a legii, sînt aplicabile în relațiile dintre România și cele 12 state membre ale Comunității Economice Europene, respectiv între România și statele participante la AELS. Tratatul de la Roma din 1957 constituie o normă cu aplicare în dreptul nostru în măsura în care există trimiteri explicite la dispozițiile sale în unele acorduri din 1993 de asociere a României la Comunitățile Europene.

Actuala reglementare completează lacunele existente în anterioro lege a concurenței (Legea nr. 11/1991).

Impactul acestei legi se extinde asupra actelor și faptelor ce denaturează concurența agenților economici sau asociațiilor de agenți economici, cu excepția situațiilor cînd asemenea măsuri sînt luate pentru apărarea unui interes public major sau în aplicarea unor legi. Sub incidența acestui act normativ nu intră piața muncii și relațiile de muncă, piața monetară și a titlurilor de valoare, în măsura în care libera concurență pe aceste piețe face obiectul unor reglementări speciale.

Prețurile produselor și tarifele serviciilor și lucrărilor se vor determina în mod liber prin concurență, pe baza cererii și ofertei. În sectoarele economice sau pe piețele unde concurența este exclusă sau substanțial redusă prin efectul unei legi sau datorită existenței unui monopol, Guvernul poate, prin hotărîre, să instituie forme de control al prețurilor pentru o perioadă de cel mult 3 ani, care poate fi prelungită succesiv. Pen-

tru sectoare economice determinate și în împrejurări excepționale.

Guvernul poate dispune măsuri cu caracter temporar pentru combaterea creșterii excesive a prețurilor sau chiar blocarea acestora. Intervenția Guvernului în aceste situații se face cu avizul Consiliului Concurenței, autoritate administrativă autonomă în domeniul concurenței, cu personalitate juridică și cu sediul în București, format din 10 membri, care sînt independenți în luarea deciziilor referitoare la domeniul concurențial. Comisiile de politică economică ale Camerei Deputaților și Senatului au ales membrii Consiliului: președinte - Viorel Munteanu (PDSR); vicepreședinti - Neculai Liviu Marcu (PNȚCD), Gheorghe Oprescu (PD), Gheorghe Buda (PUNR); consilieri de concurență - Radu Emilian (PDSR), Tatiana Moșteanu (PDSR), Teodor Purcărea (PDSR), Victor Serghie (PDSR), Néményi József Nándor, deputat UDMR, și Dragoș Vasile (PNȚCD). Membrii Consiliului Concurenței vor fi numiți de președintele României, la propunerea celor două Comisii de politică economică (ale Camerei Deputaților și Senatului), pentru un mandat de cinci ani.

Funcția de președinte al Consiliului este asimilată celei de ministru, cea de vicepreședinte celei de secretar de stat, iar cea de consilier de concurență este asimilată celei de subsecretar de stat.

Tot prin această lege a fost înființat Oțelul Concurenței, organ de specialitate în domeniul concurenței în subordinea Guvernului, cu sediul în București, care exercită atribuții referitoare la aplicarea deciziilor Consiliului Concurenței, urmărirea evoluției prețurilor pe piață.

MADIS UNGUREANU

Ziariști români dună grații

Scrisoare a organizației „Reporters sans frontières” adresată Președintelui Ion Iliescu

Paris, 12 iulie 1996

„Reporters sans frontières”, organizație independentă pentru apărarea libertății presei în lume, protestează împotriva pedepsei pronunțate marți 9 iulie împotriva a doi jurnaliști de la cotidianul independent *Telegraf*.

Conform informațiilor de care dispunem, Curtea Supremă de Justiție din București a pronunțat marți, în ultima ședință, o pedeapsă de șapte luni închisoare și un interdicție a activității profesionale împotriva celor doi jurnaliști români, Radu Mazăre și Constantin Cumpănaș, redactor-șef și respectiv reporter la *Telegraf*, un cotidian particular din Constanța. Cei doi jurnaliști sînt în plus condamnați la plata unei amenzi de cca 8.200 USD. Radu Mazăre și Constantin Cumpănaș sînt urmăriți în justiție pentru defăimare în urma articolelor publicate în 1992 în care denunțau corupția aleșilor locali.

„Reporters sans frontières”, fără a judeca conținutul dosarului, protestează împotriva condamnării celor doi ziariști de la *Telegraf*. Organizația noastră consideră că în nici un caz un delict de presă nu poate fi sancționat prin condamnare la închisoare. Vă cerem, prin urmare, să luați toate măsurile necesare pentru ca pedeapsa lor cu închisoarea să fie anulată.

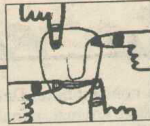
În așteptarea răspunsului dumneavoastră, vă rog să primiți, domnule președinte, expresia înaltei mele considerații.

Robert Ménard
Secretar General

Această scrisoare a fost trimisă și următoarelor instituții și organizații: Ministerul Justiției, Procurorul General, Ministerul Afacerilor Externe, Agenția France Presse, Associated Press, Reuter, BBC, Radio Europa Liberă, Consiliul European, Amnesty International, Articolul 19, Comitetul Canadian pentru Protecția Jurnaliștilor, Comitetul Internațional al Crucii Roșii, Comisia Drepturilor Omului a ONU, Comitetul pentru Protecția Jurnaliștilor, Federația Internațională a Drepturilor Omului, Federația Internațională a Editorilor de Ziare, Federația Internațională a Ziariștilor, Fondul Libertății de Expresie, Index on Censorship, PEN Club-ul Internațional, Institutul Internațional de Presă, UNESCO, Comitetul Mondial al Libertății Presei.

ERATĂ

În numărul trecut, în articolul „PNȚCD domină Opoziția românească”, din pagina 8, pe rîndurile 1-2 ale primei coloane, în loc de „Partidul Național Creștin Democrat” se va citi „Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat”.

DAN OPRESCU

Mărturie împotriva canaliilor

Actuala campanie împotriva presusului congres mondial al Martorilor lui Iehova mi se pare o rușine națională. Îmi este rușine că sînt român și botezat ortodox; îmi este rușine de nerușinarea ierarhilor bisericii ortodoxe române.

Din punct de vedere strict juridic, isteria anti-iehovistă actuală este anti-constituțională și, pe alocuri, se înscrie în prevederile Codului Penal (cf. comunicatul APADOR-CH din 25 iunie a.c.). Ar fi, poate, oarecum mai de înțeles (dar nu și de acceptat) anti-iehovismul ierarhiei ortodoxe, în măsura în care această agitație în stil bolșevic urmărește doar reafirmarea unui pretins monopol spiritual al acestei biserici „strămoșești”. Mult mai greu sînt însă de priceput stridențele presei, și mai cu seamă dezamăgitoarea performanță a *României libere*. Cred că e nevoie să se spună lucrurilor pe nume, iar bunul-simț să supraviețuiască prezentului asalt al intoleranței. Și este datoria intelectualilor să pună la lucru cuvintele ce pot sta în calea agresivității dogmatice; nu e bine să lăsăm chiar totul în spinarea echipei de la *Academia Cațavencu*.

Martorii lui Iehova nu reprezintă scris pe murdarele afișe ce împinzesc Bucureștii; dimpotrivă, este vorba despre un cult religios creștin neo-protestant cu totul onorabil, care în secolul acesta și-a dat obolul său de martiri atât în lagărele naziste, cât și în pușcăriile și lagărele comuniste. Măcar numai pentru asta, și tot s-ar cuveni puțină decență în grăbilele și neinformatele condamnări ale acestei credințe. În principal, cauza pentru care naștii și comuniștii i-au persecutat pe Martorii lui Iehova a fost faptul că învățătura lor le interzice să poarte arme; ca atare, ei nu pot efectua serviciul militar tradițional, și la aceasta se reduce pretinsa lor „subminare” a statului. Ar trebui amintit și faptul că, recent, pînă și România a introdus serviciul militar-civic alternativ, intrînd, din acest punct de vedere, în rîndul țărilor civilizate.

Prozelitismul Martorilor lui Iehova este, într-adevăr, activ, dar prin aceasta nu și excepțional, ci mai degrabă comun cultelor neo-protestante, care la rîndul lor au avut ce învăța de la misionarismul catolic. Ortodoxia românească, după decenii (1948–1990) de monopol practic, se vede astăzi concurențată pe piața credinței și caută să scape de concurență cu metode administrative tipice oricărui monopol: apelul la autoritățile executive, cu neglijarea instanțelor legislative și a celor judecătorești.

La Harare, în Zimbabwe, vreo trei ani de zile ne-au vizitat echipe misionare ale Martorilor lui Iehova; veneau cam o dată la două-trei săptămîni, erau cite doi (două femei sau doi bărbați, niciodată o femeie și un bărbat...) și discutau chestiuni biblice. În genere, nu erau foarte învățați; de pildă, a

trebuit să le explic eu ce-i cu cărțile deuterocanonice sau cum vine treaba cu cele două versiuni genezeice: cea de tradiție sacerdotal-elohimistă, mai abstractă și, cronologic, mai nouă (cf. Geneza 1, 1–2, 4), și cea de tradiție popular-yahvistă, mai veche (cf. Geneza 2, 5–3, 24); de asemenea, au luat notițe cînd le-am spus, spre surprinderea lor, că Iehova se poate citi și Yahve, pentru că abia textul masoretic a adăugat vocalele, inclusiv la numele YHW. Evident, habar n-aveau de Septuaginta. Mai știu că puneau accentul pe o interpretare foarte simplistă; pe alocuri literală, a cărții Apocalipsei și respingeau doctrina trinitariană (aici apropiindu-se de iudaism, dar și de credința musulmană). Mai de fiecare dată, la plecarea, îmi lăsau niște broșuri de propagandă, plus revista cultului, care se cheamă *Turn de veghe*.

În problema avortului erau exact pe poziția conservatorismului catolic; căsătoria (monogamă) este ținută la mare preț, ca și fidelitatea conjugală, grija și responsabilitatea față de copii etc. Martorii lui Iehova nu fumează și (cred) nu beau alcool.

Materialele iehoviste pe care le-am văzut aveau un caracter mai curînd dulceag, cu desene în care animalele carnivore și cele ierbivore stăteau laolaltă într-un viitor paradis terestru. Prozelitismul lor mi s-a părut unul adresat nu intelectualilor, ci unor oameni simpli și necăjiți, fără prea multe cunoștințe istorice sau teologice. Niciodată nu mi-au cerut să fac vreo donație sau să cumpăr ceva de la ei. I-am primit de fiecare dată, iar cînd aveam timp stăteam cu ei de vorbă cel mult o oră; cînd nu aveam timp sau chef, vorbeam cu ei la poartă două minute. Nevastă-mea nu i-a primit niciodată (teoretic, ea este buddhist-shintoistă, dar de fapt e agnostică), și ei nu s-au supărat vizibil.

Revenind la oile noastre: a trebuit să vină Hillary Clinton, să ne arate cum să deosebim stînga de dreapta și, într-o formă delicată, să-i mustre pe actualii noștri farisei și cărturari; o mustrare mult mai înaltă și mai aspră se află la Matei 23, 13–36. Încă o dată, ne-am aflat mai aproape de Rusia (unde generalul Lebed s-a lansat în diatriba împotriva mormonilor) decît de țările civilizate – între care includ și destule care sînt sărace, ba chiar mai sărace decît noi.

Nici Martorii lui Iehova nu s'fără de vină pentru tensiunea la care s-a ajuns: cînd organizezi o asemenea întîlnire internațională, îți iei oarecari măsuri de siguranță, dintre care cea mai elementară și mai ieftină ar fi fost captarea bunăvoinței presei. De pildă, se puteau invita cite doi ziariști, de la principalele cotidiene și săptămînale, la vreo două conferințe de presă. Eu aș fi invitat și niște deputați sau senatori, plus cîțiva membri ai guvernului. În loc de așa ceva, conducerea cultului s-a complăcut în secretitate, neavînd însă dibăcia să tragă și sforile care ar fi contat.

Din perspectivă strict economică, congresul putea fi un succes financiar: participanții trebuie să mănînce, să doarmă, să bea sucuri; să plătească TVA etc.

Morala, pentru toți: dacă nu te pricepi, angajează profesioniști ca să-ți facă treaba.

București, 3 iulie 1996

Convergențe și divergențe în lumea evreiască locală

Dacă nu mulți evrei pot fi citați că ar fi făcut „rezistență în munți”, manifestații de stradă anticomuniste (anti-PND-iste, anti-BPD-iste etc.) sau acte de disidență a căror dimensiune acum o putem afla în datele ei reale, sînt destui notabili (evrei) din partidele istorice sau din cele ale etniei (UER, Partidul Evreiesc, diversele partide sioniste ș.a.), y compris Federația de Uniuni a Comunităților Evreiești, atunci abia refăcută, care să fi avut toate motivele de a se opune totalitarismului (de astă dată „roșu”), perspectivelor de desființare a sectorului privat din economie (ceea ce afecta negativ cvasitotalitatea populației evreiești active) ș.a.m.d. De aceea, nu este o întîmplare că pe plăcile comemorative de la închisoarea din Sighet figurează și gazetarul evreu Azra Serkowitz, că în închisorile comuniste s-au aflat nu puțini sioniști, că sub masca de „infractori de drept comun” mulți evrei așa-zis „speculanți”, „sabotori” etc. au populat temnițele comuniste ale anului 1946 și de mai apoi.

Doresc să vorbesc despre toate aceste „aspecte”, și în primul rînd despre emigrarea clandestină din '46 – expresie și a nerezolvării problemei evreiești de către noul regim instalat la 6 martie '45 –, ca și despre strădanile depuse de comuniști (în primul rînd de Comitetul Democratic Evreiesc – CDE) de a „dezetniciza evreimea”, de a-i știrbi mîndria iudaică (mai ales la cei mulți, din poporul de mozaici), de a o dezindividualiza (decapitîndu-i elitele din comunități, așezămînte și organizații etc., etc.).

Fiind vorba și despre „convergențe”, mă voi referi, desigur, și la relația „evrei – comunism”. Au fost evrei-comuniști, cîțiva la „virf”, cîteva zeci în eșalonul doi, cîteva sute în eșalonul trei și cîteva mii în „verigi inferioare”. Unii au acceptat crezul lor politic din convingerea că el prefigurează o nouă tabelă de valori, alții din respingerea și repulsia față de „vechii totalitarism” și antisemitism legionar, antonescian etc., în sfîrșit, nu puțini, din oportunism, carierism etc., etc. Dar dacă mulți comuniști erau evrei, în ilegalitate și imediat după 23 august '44, nu mulți evrei erau comuniști, nici chiar în '46. După unele estimări, doar cîteva mii (la o populație evreiască de cca 400.000 de membri în acel an și în care peste o treime abia ieșită din Holocaustul maghiar și din prigoana suferită în Transnistria etc.). Dar au fost ei mai răi decît alții, mai implicați

în actele brutale ce au caracterizat ruperea continuității sociale și perpetuarea afirmării spiritualității și caracterelor naționale, așa cum se insinuează ori se „dezvăluie” în altele scrieri și spuneri din ultimii ani?!

Așa cum în Holocaustul românesc nu au fost implicați românii, ci unii legionari, unii antonescieni, exponenți ai administrației militare și locale etc., tot așa în actele brutale amintite nu au fost implicați evreii, ci unii evrei aflați în conducerea de partid și de stat, în organele de represivitate ș.a.m.d. Acești exponenți ai puterii se considerau, cu bună sau rea-credință, doar comuniști și preferau să nu li se reamintească originea lor etnică (nici măcar prin nume și prenume): iar acei comuniști care lucrau nemijlocit în ulița evreiască pentru „a atrage masele de partea progresului social” au făcut tot ce le-a stat în putere să-și desființeze... etnia. Rabinul Al. Șafran, nevoit să se exileze în 1947 în Vest, relatează în lucrarea sa memorialistică, recent apărută și în traducere română, cum o organizație comunistă specializată în acest sens (Comitetul Democrat Evreiesc) a acționat, începînd din 1945, iar din 1946–1947 cu o duritate deosebită, pentru: 1. împiedicarea renașterii federației de comunități evreiești; 2. îndepărtarea adevăraților frunțași ai evreimii locale de la conducerea treburilor obștești ale etniei (W. Fielderman, Al. Șafran ș.a. fiind în cele din urmă forțați să se exileze); 3. blocarea activității principalelor instituții comunitare; 4. năruirea reprezentanților politice autentice evreiești (UER, PE, OS ș.a.); 5. năruirea unor instituții de cult; 6. respingerea oricărei idei și măsuri pe linia promovării drepturilor colective ale evreimii ieșite din Holocaustul ca traume și pagube (materiale și morale) specifice; 7. boicotarea luptei sioniștilor pentru crearea statului iudeu și împiedicarea propensiunii de masă a evreimii locale pentru emigrare; 8. obstrucționarea activității unor foruri evreiești mondiale (cu secțiuni în România) și a ajutorului social specific (Joint etc.) dat evreimii locale etc.

În același timp, „pe linie de stat”, evreimea cade victimă tuturor măsurilor de sfînjire a comerțului profesioniilor libere ș.a., atît de vitale și micii burghezi evreiești locale.

Fragmente din comunicarea rostită la al IV-lea simpozion al Memorialului de la Sighet, din 7–9 iunie 1996.

GEORGE BĂLAIȚĂ

Proces verbal

Am fost oprit de doi subofițeri de la „circulație”. Eram în Dacia mea nu tocmai veche, adică nu din vremea descălecatului ci cam de pe la sfârșitul domniilor fanariote. Altfel bine întreținută, caroseria elegantă cirpită, vopsită nu de mult, motor nou postdecembrist!

Bulevardul Aviatorilor, veneam spre Piața Victoriei. Semnul autoritar cu mâna smulsă lateral din umăr, trage pe dreapta. O anume urgență a tonului, a gesturilor, te pune pe gânduri. Dacă ești mai slab de înger o cam sfeclești. Poliția, oricât, lege și ordine, cine știe ce timpie am făcut și habar n-am, vai, vai. Altădată, el era stăpînul străzii. Trebuie să ascuți și să te înfricozezi, fiindcă eu te apăr. Altădată? Cînd?...

Cu formula de rigoare mi se cer „acte”. Cei doi le pipăie, caută, răsfoiesc, amușină. Ai zice gînditori. Nu e omul o trestie gînditoare? Mda, nu totdeauna, însă!

Profesioniști. Cunosce tehnica suspensivului. Se uită unul la altul. Tac. Își arcuiesc ușor genunchii, lasă capetele pe o parte, mișcă umerii ca și cum așa de-a-n picioarele ar privi dedesubtul mașinii, acolo unde mecanicul întinde o pătură și lucrează cu burta în sus. Și poate chiar pătrund acolo cei doi, cine știe. Vă merg luminile? Mă conformez. În regulă. Amîndoi o iau lent, oarecum indispuși, către spațiul formidabilului meu vehicul. Îi văd în retrovizor. În fine, par ceva mai veseli. Unul rămîne acolo la datorie, fluxul e dur iar automobilistul o făptură supusă greșelii. Nimeni nu e mai presus de lege, asta o știe orice pui de român, încă din leagăn, el are șapte vieți în pieptu-i de aramă... Celălalt vine spre mine. Nu vă merge stopul din dreapta. S-o fi ars becul pe drum, spun, aseară mergea. De unde știți? Am verificat. Nu vă cred! De ce? Așa!

De aici încolo, absurdul s-a instalat copios, neliniștitor, aberant. „Defecțiune tehnică”, mi se comunică, amendă, vă ridic certificatul de înmatriculare, legea circulației... Citate, moralioare, încruntături. Timp de aproape trei sferturi de oră, la teatrul de lângă bordura bulevardului, s-a jucat o teribilă comedie neagră. Involtur sau nu, tonul lor, gesturile, mentalitatea vin din școala veche. Îmi dau seama, ca un vechi școlar, și eu, al timpurilor noastre, ce imbecil sînt cînd încerc să le explic că nu amenda lor mă indignă, ci felul lor de a fi și a interpreta legea, sechelele, confuzia. Oameni foarte tineri. Și de trei ori imbecil (citesc asta în ochii cînelui meu, spectator tăcut și fidel, întins pe bancheta jerpelită din spate) atunci cînd refuz să semnez procesul verbal. Verdictul mi se pare inadecvat, abuziv. Dacă un bec ars este „defecțiune tehnică”, atunci cum se cheamă, să zicem, direcția sau sistemul de frînă în neregulă? Aoleu! Sînt făcut tăiței, moralizat ca un hoț de buzunare, ar trebui să știu că legea în statele civilizate etc. S-auzi și să nu crezi. Statele civilizate! Vorbeau chiar ei? Să fi fost vreun ventriloc prin apropiere?

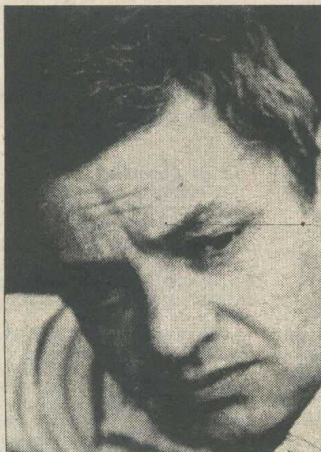
A, nu vrea să semneze? Oprește un martor! Martorul trage pe dreapta. După vreo zece minute de penibile ezitări, martorul semnează. Semnează „de constatare”. De fapt, n-a constatat nimic, a stat tot timpul lângă noi, făcînd fețe-fețe. Și mi se păruse o clipă că înțelege amuzat și „de partea mea”, ce spun. Nu-l judec. Între timp, cursul de automobilistică dezvoltă ideea noi. În Germania, bunăoară, nici nu m-ar primi cu rabla asta. Acolo sînt niște amenzi foarte mari. Nemții sînt civilizați. Ei respectă legea. Ia uitați-vă la BMW-ul ăsta care trece pe lângă noi acum. Are el vreo defecțiune tehnică? Poate el avea așa ceva, ce credeți?! Nici n-ar mai trebui să circuleți cu asta. Așa nu mai intrăm noi în Europa. Să știți că presa nu ne sperie. În stradă aicea, noi sîntem.

Ajung acasă. Parchez pe trotuar, ca de obicei. Mă opresc cu un amic. Tocmai trecea pe acolo. Ce-mi vine în minte? Amice, zic, vrei să te uiți să vezi dacă am lumină pe stop? El se uită și zice da. Nu se poate, zic, adineori nu era, ia treci colea și apasă frîna. Mă uit și eu. Există lumină de frînă pe ambele părți. Mă dumiresc oarecum. După ploaia de ieri, un drum lung în oraș, pe asfalt și piatră cubică, prin falile uriașe de sub pinza de apă tulbure, imposibil de evitat, s-or fi cîștiate între timp, pesemne.

Abia acasă la mine, așadar, între cărți și milioane de hițoage, mi-am dat drumul. Am urlat ca un lup singuratic, îndelung deasupra orașului. Nimeni nu m-a auzit. Nu încerca să stai de vorbă cu milițianul, se spunea înainte, el te înfundă oricînd, legea e de partea lui. Am o tristă, foarte dură

experiență de familie cu niște milițieni, în vara anului 1989. Altădată. Poate căpitanul cu pricina (o fi mai în grad) mă chiar citește acum.

Tar astăzi? Monștri nervoși cu gheare lungi ridică mașinile parcate „nereglementar”. Dar unde sînt parcurile? Citesc la gazetă despre măsurile urgente privind igiena pieței. Foarte frumos! Dar se aplică legea asta? Mergeți în piață și veți vedea. Plătești de te ia dracu întreținerea mașinii fiindcă drumurile arată ca de curînd bombardate. Mai timpit ca oricînd m-am simțit însă atunci cînd le-am spus braților subofițeri: d-lor, atîția ani militia a fost urîtă și disprețuită în țara asta.

Încercați măcar să păstrați aparențele. Fiți simpatici, de aici ar putea desimpatul; mi s-a răspuns încruntat, adică să zîmbim, nu?!

De mai multe săptămîni, Bucureștiul (cel puțin pe părțile centrale) este luat cu asalt de poliția rutieră. La intersecții sau pitiți la colțuri, tinerii (și nu numai) polițiști români exersează forța, violența, bunul plac. Ei stau la pîndă. Eu lucrez dimineața și ore întregi aud fluierul polițistului,

jos, în bulevard. Mașinile sînt oprite în rigolă, cite patru, cinci deodată. Îi văd pe fereastră. Fluierul, „acte”, procesul verbal. Li se explică oare acestor oameni cum se aplică legea? Știu ei cit de lung e drumul dintre lege și dreptate? Își dau seama ce iau „aceste măsuri” cît de agresivă, intolerantă, stricătoare de „image” este această prezență? Citesc că au fost de curînd avansați la gradul de general un număr de domni colonel. Nu știu cum e acum, dar înainte de '89 aveai mereu impresia că sînt mai mulți colonel și generali decît subofițeri. Cine nu-și amintește faimosul serial polițist *Kojak*? Știți ce grad avea marele, chelul, incoruptibilul *Kojak*? Sergeant, domnilor generali!

Pe de altă parte, atunci cînd polițistul lipsește din intersecție, oricare ar fi ea, centrală sau periferică, pe acolo se circulă aiurea, nu există nici o regulă, nici măcar legea junglei nu funcționează. Fiindcă și jungla noastră românească este, și ea, o formă a nimicului, tubul digestiv al rechinului care înghite enorm și continuu, fără a reuși vreo dată să se sature.

O navelă clasică, *Michael Kolhaas*, de Kleist, narează aventura imposibilă a unui bărbat nebun după dreptate. Pe care nu o poate obține decît călcînd legea. De unul singur, după încercări disperate și foarte „legale” ierarchic, la autoritățile timpului! N-am să povestesc navela, fără îndoială, una dintre primele zece din literatura universală. Atîta doar: Kolhaas dă foc țării întregi și bagă de seamă de moarte cum trebuia, dreptate. Motivul poate să pară un fleac. În aparență doar. Fiindcă dreptatea nu e proporțională cu fapta, ci există în sine. N-ar fi rău ca povestea asta din secolul al XVI-lea german să fie obiect de studiu în învățămîntul nostru juridic și în toate școlile de poliție.

Miercuri 11 iulie 1996,
ora 9,30 trecute fix

Ziua Mondială a Populației

Cu ocazia Zilei Mondiale a Populației, 11 iulie, la București a fost inaugurată reprezentanța pentru România a Fondului Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA), care - pe lângă desfășurarea unor noi programe de sănătate reproductivă, planificare familială și pentru sporul calității vieții - urmează să coordoneze eforturile variatelor instituții guvernamentale și nonguvernamentale, românești și străine (printre care Banca Mondială, AID s.a.), care funcționează în acest sens în țara noastră. Einar Sandved, reprezentantul Fondului Națiunilor Unite pentru Populație, care va conduce oficiul din România, a prezentat numeroase asistențe proiectele acestei noi instituții, ca și mesajul de mai jos, din partea doamnei dr. Nafis Sadik, director executiv al Fondului.

NAFIS SADIK, director executiv UNFPA Comunitate și responsabilitate

Anul acesta, Ziua Mondială a Populației sărbătorește comunitatea și accentuează răspunderea pe care aceasta o poartă în lupta împotriva SIDA. SIDA ne afectează pe noi toți. De aceea, ținta noastră comună rămîne tocmai prevenirea apariției și răspîndirii sale.

În lume, în fiecare minut, aproape cinci persoane sînt infectate cu HIV, care în final poate conduce la îmbolnă-

virea de SIDA. Către sfîșitul acestui secol, peste 10 milioane de persoane vor muri ca urmare a suferinței de SIDA, lăsînd în urma lor orfani și familii îndoliate.

SIDA reprezintă o tragedie personală și familială pentru toți acești oameni, pentru prietenii lor și comunitățile în care ei trăiesc. Amenințînd viața femeilor și bărbaților îndeosebi la vîrste cuprinse între 30 și 40 de ani, anii cei mai productivi pentru clădirea unei familii și definirea unei cariere profesionale, SIDA este, de asemenea, o amenințare serioasă pentru viitorul și dezvoltarea națională în ansamblu.

Femeile sînt în mod deosebit victimele infectării cu HIV. În comparație cu bărbații, ele se dovedesc cu mult mai vulnerabile din punct de vedere social, biologic și epidemiologic la contractarea bolilor transmise pe cale sexuală, inclusiv la HIV/SIDA. La aceasta se adaugă perpetuarea practicilor tradiționale de mutilare genitală a femeii, practici ce sporesc considerabil riscul infectării și constituie, totodată, o violare a înseși drepturilor și sănătății milioanele de femei din întreaga lume.

SIDA este o maladie fără leac; deocădată, ea poate fi doar prevenită, prin prevenirea infectării cu HIV. Acesta este transmis în principal prin contact sexual, dar și prin transfuzii de sînge ori utilizarea acelor de seringi infectate.

Fiecare femeie și bărbat are dorința de a-și asuma răspunderea atît pentru propria sănătate sexuală, cît și pentru sănătatea celor cu care se află în contact. Rolul cel mai important revine bărbaților, aceștia avînd datoria de a-și proteja soțiile și partenerile.

Ține doar de noi - de eforturile și acțiunile comune și responsabile - să putem opri răspîndirea acestei boli necruțătoare, dacă nu chiar să o eliminăm cu desăvîrșire!

Interviu cu
HOREA SANDI,
 realizat de
GABRIELA ADAMEȘTEANU

RISCURILE

Ce riscă Bucureștii dacă mîine va fi, Doamne ferește!, un cutremur?

Riscul seismic este o consecință a existenței seismicității și a elementelor de slăbiciune ale lucrărilor omului. În condițiile țării noastre, seismicitatea constituie principalul factor natural de risc. De altfel, și pe plan mondial cam 58% din victimele catastrofelor naturale au fost datorite în secolul nostru seismelor. Noi avem o experiență directă a cutremurelor distrugătoare din '40 și '77, în cursul cărora au apărut destul de numeroase victime și importante pierderi economice. Pierderea economică globală datorită cutremurului din '77 depășea, în evaluarea oficială, două miliarde de dolari. Probabil însă că aceste cifre sînt mult sub realitate. Impactul economic al cutremurului a fost mult mai sever decît arată niște cifre făcute la repezeală, „cosmetizate” ș.a.m.d.

Cînd ne gîndim la risc, avem în vedere două niveluri de percepție. În primul rînd, individul vrea să fie sigur acasă la el; o reacție naturală. Dacă privim problema la nivel social, trebuie să avem în vedere oamenii, bunurile lor (construcții și bunuri adăpostite de acestea), activitatea umană văzută în diversele ei ipostaze. Există în textura societății actuale și așa-numitele surse de mare risc (cum ar fi unități din industria chimică, industria nucleară, baraje jore pot afecta obiectivitatea întregului). Dacă ne gîndim la o strategie de protecție anti-seismică, atunci trebuie să avem o viziune sistemică.

Cit de mari sînt pierderile provocate de cutremurele din România în raport cu cele din alte țări?

În privința vieților omenеști, pierderile cele mai grave, relativ recente, au fost cele provocate de cutremurul din iulie 1976 din China, care a făcut peste un sfert de un milion de victime. În secolele trecute au existat cutremure care au produs și spre un milion de victime. La Tokio, în 1923 au fost circa 140 de mii de victime. Pierderile economice au tendința de creștere în timp, pentru că elementele expuse devin mai numeroase și mai valoroase. În ianuarie 1995 s-a produs cutremurul de la Kobe, ale cărui pierderi economice au fost evaluate la circa 100 de miliarde de dolari, deși, din punct de vedere seismologic, evenimentul a fost departe de a fi excepțional (magnitudinea a fost relativ redusă, în jur de 7).

Revenind la dimensiunea pierderilor posibile în timpul unor cutremure mari, aș vrea să menționez că în urmă cu circa doi ani, s-au elaborat în Japonia niște scenarii de dezastru: dacă s-ar repeta cutremurul din 1906 din zona San Francisco, pierderile anticipate ar fi ordinul 150-200 miliarde de dolari. Cam la fel s-ar petrece lucrurile dacă ar apărea un cutremur mare, așa-numitul „The Big One” în California de Sud, în zona Los Angeles. Dacă se repetă cutremurul din 1923 din zona Tokio, pierderile au fost anticipate la 1.200-1.500 de miliarde dolari, ceea ce ar însemna recesiune mondială, pentru că japonezii și-ar reține investițiile și banii din toate băncile și, cu asta, activitatea

economică mondială ar fi serios afectată.

Care sînt pierderile exacte provocate de cutremurul din 1977 din România?

În 1977 (cutremur de referință nu numai prin faptul că l-am trăit recent, dar și prin faptul că el este, cumva, un cutremur care apare mai des de o dată pe secol la această dimensiune seismologică), pierderile de vieți omenеști au fost înalte apreciate oficial la 1.570. După unele păreri, probabil realiste, numărul acestora ar fi depășit 2.000. Peste 90% din pierderile umane au fost în București. Din clădirile Capitalei au căzut vreo 30, marea majoritate vechi, înalte, construite în perioada antebelică, fă-

care sînt cutremure de magnitudine ridicată. Ele apar frecvent, cu o tendință impresionantă de regularitate, rar înfîlțită pe plan mondial. Magnitudinile cele mai mari înregistrate în sectorul nostru au fost 7,4 în 1940 și 7,2 în 1977 pe scara Richter. După părerea unor seismologi calificați, cutremurul din 1802, numit și „cutremurul cel mare”, a fost sensibil mai puternic. În opinia unui coleg seismologic, pentru care am toată stima, dr. Vasile Mărza, magnitudinea din 1802 pare să fi fost 7,7, ceea ce înseamnă energie totală eliberată de vreo 3 ori mai mare decît în '40 sau de vreo 6 ori mai mare decît în '77.

Date generale:

- Născut în Sibiu, 20 ianuarie 1932. Absolvent al Institutului de Construcții București, 1955, și al Facultății de Matematică a Universității din București, specialitatea Mecanica mediilor continue, 1954. Doctor inginer, la Institutul de Construcții București, 1966. Domeniul tezei de doctorat: siguranța structurilor de construcții și analize de risc.
- Bursier Humboldt la Universitatea Tehnică Hanovra, 1968-1969.
- Cercetător, din 1958, la Institutul de Cercetări în Construcții și Economia Construcțiilor (INCERC): cercetare în mecanica structurilor de construcții (dezvoltare de modele algoritmice și programe de calcul), studiul acțiunilor în construcții (acțiuni seismice, climatice și tehnologice, seismologie inginerescă), analize de hazard, vulnerabilitate și risc seismic, prevenirea dezastrurilor seismice.
- Membru de onoare al Institutului de Cercetări în Construcții și Economia Construcțiilor (INCERC) (1963-1986); din 1993, director de studii al unor școli de vară pe teme de protecție antisismică în cadrul Universității Mării Negre.
- Lector în cadrul seminariilor regionale organizate de Asociația europeană de inginerie seismică (1973-1989).
- Vicepreședinte al Asociației europene de inginerie seismică (1982-1986). Conduce grupe de lucru internaționale în cadrul proiectelor PNUD/UNESCO pentru reducerea riscului seismic în regiunea balcanică și în cadrul Asociației europene de inginerie seismică (din 1981).
- Autor a două cărți pe teme de calcul al structurilor de construcții, coautor a 6 cărți sau manuale de specialitate (din care două în cadrul internațional), numeroase articole și comunicări, din care cca 40 la conferințele mondiale sau europene de inginerie seismică.

ră ca proiectanții să fi avut vreo idee despre protecția antisismică. Aceste clădiri nu au fost concepute ca să reziste la cutremur: în țara noastră nu se știa de problema aceasta înainte de război. Pe de altă parte, și pe plan mondial cunoștințele în acest domeniu au cunoscut un mare progres în a doua jumătate a secolului. Perioada de dezvoltare furtunoasă a ingineriei seismice a apărut cam după '60.

Revin la pierderile din 1977. Dacă vrem să evaluăm impactul economic al cutremurului din 1977, nu avem voie să uităm că balanța comerțului exterior, relativ echilibrată pînă în 1977, a devenit ulterior grav dezechilibrată.

Din ceea ce știm, Bucureștii pare să fi fost localitatea cea mai afectată din România. De ce? Au fost și cutremure mai mari decît cel din 1977?

Capitala noastră este afectată, în principal, de cutremurele vîrncene,

Probabilitatea unui cutremur major între 2000 și 2010

De vreme ce există această ritmicitate, există probabil și prognoze. Cînd ar fi, potrivit prognozelor, data următorului cutremur?

Există studii de prognoză pe termen lung, care ne dau posibilitatea să caracterizăm cu mijloace probabilistice în termeni destul de cerți incidența cutremurelor. Spre exemplu, dacă ne gîndim la un orizont de observație lung, este de așteptat ca, în medie, pe secol, să avem cam vreo trei evenimente de magnitudine 7 sau mai mult și două evenimente de magnitudine 7,2 sau mai mult. Pot surveni și magnitudini mai mari (ca în 1802 sau poate ca în 1471), dar la intervale mai mari, sau cu probabilități mai mici de incidență într-un interval scurt de timp. *Seismologii sînt în consens asu-*

pra probabilității de producere a unui cutremur major în deceniul următor: aș spune, între 2000 și 2010. Colectivul de seismologi D. Enescu - V. Mărza - I. Zărnărcă a anticipat cu succes, într-un articol din 1974, cutremurul din 1977. Ulterior, într-o carte din 1985 a echipei L. Constantinescu - D. Enescu, s-a prognozat un cutremur major pentru primul deceniu al secolului viitor (al doilea autor aducînd ulterior mici corecții fereștei de timp prognozate). La concluzii apropiate a ajuns și V. Mărza, utilizînd mai multe demersuri. Recent, într-o lucrare la care am colaborat cu dînsul, am încercat o prognoză în spirit probabilistic pentru fereastra de timp și fereastra de magnitudine. Cu o probabilitate de 80%, cutremurul se va produce după 2001 și cu aceeași probabilitate el se va produce înainte de 2013. Cu o probabilitate de 80%, el va avea o magnitudine de cel puțin 6,8 și cu aceeași probabilitate el va avea o magnitudine sub 7,6. Pe lângă cutremurele vîrncene, aș menționa și alte surse seismice în țară, una dintre ele, cu caracter de periodicitate, fiind cea din zona munților Făgăraș. În 1916 s-a produs acolo un cutremur puternic, în vecinătatea amplasamentului barajului Argeș, și este de așteptat să apară în curînd, poate încă în deceniul nostru, altul destul de puternic. Nu înseamnă că barajul este condamnat. Înseamnă însă că trebuie să avem toată grija pentru verificări ingineresti și pentru a lua din vreme eventuale măsuri.

S-au făcut, în cercetarea de specialitate internațională, predicții mai precise în privința cutremurelor?

Aș face în primul rînd diferență între prognoză pe termen lung și predicție, ultima avînd sensul de a se afirma că un eveniment de o anumită importanță apare într-un anumit loc, un anumit interval de timp, un interval de magnitudini, cu o evaluare probabilistică a certitudinii afirmației. Activitățile cele mai fructuoase în domeniul predicțiilor au fost duse pînă acum în patru țări: SUA, Japonia, Rusia și China. Succesele izolate, individuale, au fost însoțite și de insuccese. Ca un exemplu, în perioada '75-'76, în China s-au produs 5 cutremure majore, distrugătoare. La două s-a reușit predicția, în așa fel încît populația a fost evacuată și s-au salvat vieți. La cutremurul din iulie 1976 predicția nu a funcționat. Rezultatul - peste un sfert de milion de morți.

Clădirile antebelice înalte - grupa de risc cea mai defavorizată

Să vorbim puțin despre clădirile Bucureștiului. Există o evidență a celor mai vulnerabile? Există cineva care se ocupă de acest lucru, ce se va dovedi la un moment dat major în viața noastră?

Clădirile vechi au rămas în linia mari aceleași, pentru că după '77 s-a construit mai puțin în Capitală. Pe de altă parte, clădirile supuse cutremurelor repetate, care au urmat după '77, au fost uzate în mod cumulativ. Fondul construit care există în '77 (și care există și astăzi) este mai vulne-

URMĂTORULUI CUTREMUR

rabil azi decît atunci. Clădirile sînt astfel afectate de un risc destul de important, dar în ceea ce privește riscul avem mari inegalități. Clădirile realizate recent, după modificările bazei normative care au urmat cutremurului din '77 și apoi noilor modificări care au urmat cutremurului din '90, se bucură de o proiectare de calitate mai bună și în același timp de rezistență sporită. Grupa de risc cea mai defavorizată este reprezentată de clădirile relativ înalte – între 7 și 12 etaje –, realizate în perioada antebelică. Ele sînt afectate de mulți factori nefavorabili. În primul rînd, de concepția dominată de preocupările de natură arhitectonică, față de care preocupările ingineresti au fost de importanță secundară (în perioada respectivă inginerul era un fel de anexă a arhitectului). Apoi de calitatea materialelor, care astăzi nu s-ar mai accepta (pretențiile în ceea ce privește calitatea materialelor au crescut continuu în ultimii 50 de ani), de uzura datorită cutremurelor succesive, de fenomene de coroziune, de oboseala materialelor datorită trepidațiilor din traficul rutier ș.a.m.d. Toți acești factori conduc la un risc relativ ridicat. Dacă cele mai defavorizate clădiri din acest grup mai sînt lăsate în starea în care se află, în condițiile actuale probabilitățile de cedare (pînă la prăbușire) sînt mari. (Ele sînt de ordinul zecilor de procente, dacă va exista o durată de expunere de ordinul deceniilor, în starea actuală a acestor clădiri.)

Ce s-ar putea face cu aceste clădiri? Ar trebui dărîmate?

Da, în majoritate. Problema punerii în siguranță a construcțiilor apare la fel de acut în multe alte țări în care fondul mai vechi de construcții a fost realizat la parametri, la o calitate și la un nivel de concepție aflate departe de cerințele actuale. Pentru unele clădiri, s-au luat anumite măsuri de consolidare, dar ele n-au influențat pînă acum în sens favorabil decît un număr foarte mic, procentual vorbind. *Avînd în vedere iminența unui cutremur puternic peste, să spunem, 10 ani (sau așa ceva), este necesară o campanie de anvergură și pentru care ar trebui mobilizate niște resurse mari, care cu greu pot fi mobilizate în prezent.*

Spre deosebire de perioada anterioară lui Decembrie '89, cînd acest subiect putea fi cu greu atins, după '89 toate guvernele au fost sensibile la această problemă.

Măsurile, hotărîrile și ordonanțele guvernamentale au fost adoptate de multe ori foarte expeditiv, dar problema mare, cea a asigurării resurselor necesare pentru punerea lor în practică, rămîne. Acestea sînt foarte mari și reclamă între altele măsuri organizatorice complexe, care nu se adoptă cu ușurință.

Înlocuirea vechiului fond construit – o soluție preferabilă în locul consolidării

Cînd ne gîndim la intervenția asupra unei construcții ce trebuie consolidată, este normal să ne gîndim întîi la bani. Și banii lipsesc. Prețurile apartamentelor noi au ajuns prohibi-

te în comparație cu situația de acum 20 sau 30 de ani. Pentru ca o lucrare de consolidare să fie mai eficientă, prețul ei poate să ajungă între 20% și 60% din cel al unei lucrări noi. De multe ori este nerațional să se mai investească, date fiind uzura morală și condițiile precare de confort ale apartamentelor vechi. Dacă ne gîndim numai la resursele financiare, ele sînt foarte greu de suportat și trebuie văzut cine o să le suporte. Pe lîngă resursele strict financiare, mai sînt însă și altele, fără de care nu se poate trece la acțiune. Construcțiile existente trebuie expertizate, diagnosticate, trebuie văzut în ce direcție trebuie acționat și pentru asta trebuie ca inginerii să aibă o pregătire mult mai pretențioasă decît pentru proiectarea unor construcții noi. Față de corpul ingineresc numeros pe care-l avem, numai o fracțiune mică are calificarea pentru a rezolva astfel de probleme dificile. Pe de altă parte, activitățile acestea de expertizare și consolidare sînt foarte mari consumatoare de

lion de apartamente noi. Au apărut reacții sceptice la adresa șanselor unei astfel de realizări, avînd în vedere ritmul pe care îl constatăm în prezent în construcția de locuințe. Ritmul preconizat este însă departe de a fi suficient față de nevoile noastre, dacă ne gîndim la o rată normală de înlocuire a fondului construit existent și că o casă durează în linii mari 100 de ani. Numai pentru a menține într-un fel situația actuală și a asigura o înlocuire continuă, naturală, necesară, ar trebui să se construiască anual între 3-4 apartamente la mia de locuitori, ceea ce înseamnă mai mult decît de milionul promis pentru 15 ani. Dacă, însă, vrem să facem niște pași hotărîți, atunci ar trebui să depășim recordurile realizate în urmă cu 20-30 de ani, de 6-7 apartamente la mia de locuitori pe an și ar trebui să ne gîndim la faptul că Germania Occidentală a mers la circa 10 apartamente la mia de locuitori în perioada de criză de locuințe de după război. După ce criza a dispărut, bineînțeles,

Blocul Dunărea după cutremurul din 1977

timp. Productivitatea muncii unui inginer este mult mai mică atunci cînd trebuie să intervină asupra unei construcții, decît atunci cînd trebuie să conceapă una nouă. Atunci cînd se face o consolidare mai mare, de obicei apartamentele trebuie părăsite temporar. Trebuie să existe spații-tampon și acordul ocupanților apartamentelor de a părăsi temporar aceste apartamente. Spații-tampon sînt foarte puține în prezent. Situația este mult mai grea decît în '77, cînd aceste spații-tampon au făcut posibile intervenții la o anumită scară.

Toate aceste elemente fac ca intervenția asupra construcțiilor existente să fie o activitate dificilă și puțin eficientă. Din cauza aceasta strategia de punere în siguranță ar trebui să fie, în principiu, aceea de înlocuire a fondului construit vechi, uzat fizic și moral.

Cum imaginați că s-ar putea face acest lucru?

Într-un comunicat din partea guvernului, apărut în urmă cu circa o jumătate de an, s-a spus că se intenționează ca în interval de 10-15 ani să se construiască aproximativ un mi-

lioni de apartamente noi. Au apărut reacții sceptice la adresa șanselor unei astfel de realizări, avînd în vedere ritmul pe care îl constatăm în prezent în construcția de locuințe. Ritmul preconizat este însă departe de a fi suficient față de nevoile noastre, dacă ne gîndim la o rată normală de înlocuire a fondului construit existent și că o casă durează în linii mari 100 de ani. Numai pentru a menține într-un fel situația actuală și a asigura o înlocuire continuă, naturală, necesară, ar trebui să se construiască anual între 3-4 apartamente la mia de locuitori, ceea ce înseamnă mai mult decît de milionul promis pentru 15 ani. Dacă, însă, vrem să facem niște pași hotărîți, atunci ar trebui să depășim recordurile realizate în urmă cu 20-30 de ani, de 6-7 apartamente la mia de locuitori pe an și ar trebui să ne gîndim la faptul că Germania Occidentală a mers la circa 10 apartamente la mia de locuitori în perioada de criză de locuințe de după război. După ce criza a dispărut, bineînțeles,

Ar avea timp să le facă pînă la, să zicem, cutremurul din 2000?

Dacă se adoptă o strategie bine gîndită, bine coordonată, s-ar putea face pași importanți pentru a se înlătura în special sursele de risc legate de construcțiile cele mai periclitate. Ele nu sînt totuși foarte multe.

Cultura prevenirii dezastrelor

Ați amintit de alte riscuri ale cutremurului, care pot, de asemenea, periclita viețile omenești.

Poate să fie vorba de o avariere a părții de construcții, a echipamentelor industriale sau a utilajelor din anumite industrii. Am menționat mai înainte sursele de mare risc. Alături de acestea, să nu uităm riscurile implicate de eventualele avarieri ale unor rețele vitale (pentru alimentații cu apă sau cu energie electrică, rețele de transport și comunicații etc.). În industrie există o parte importantă din construcții foarte uzate din motive de oboseală a materialelor sau de coroziune. Dacă e vorba de unități industriale care au potențialul de a provoca accidente grave, de regulă acolo situațiile sînt foarte complexe. Din punctul de vedere al protecției anti-seismice, de multe ori acestea nu mai sînt la nivelul pretențiilor de astăzi. Inginerii constructori sînt mai bine pregătiți pentru a asigura protecția antiseismică decît inginerii tehnologi, pentru că educația primită în facultățile de construcții în acest domeniu este mult mai cuprinzătoare decît în cele de profil industrial. Expertizarea unei unități industriale mari, complexe, a unui combinat industrial, este o activitate de un volum foarte mare, foarte pretențioasă, unde se sursele tehnice. Există sectoare unde se desfășoară o activitate destul de susținută în această direcție, dar nu am senzația că s-a ajuns la rezultate satisfăcătoare în sensul de a se înlătura toate riscurile. Aș da un exemplu cumva în sensul pozitiv, în domeniul industriei energetice. Institutul de Studii și Proiectări Energetice are de un număr de ani o activitate susținută de expertizare a centralelor termoelectrice, cu o serie de rezultate utile, dar resursele necesitate de intervenții nu se găsesc cu ușurință.

În prezent ne găsim în deceniul internațional pentru reducerea dezastrelor naturale. Acest deceniu a fost însușit de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite în decembrie '89, ca urmare a unei propuneri făcute tocmai de către inginerii care se ocupă de protecția antiseismică.

În luna mai 1994 s-a desfășurat la Yokohama o conferință la nivel inter-guvernamental legată de deceniul internațional. S-a pus accentul pe mai multe aspecte din care eu aș reține două: *necesitatea de evaluare a riscurilor și necesitatea formării și difuzării unei culturi a prevenirii dezastrelor*. Această cultură a prevenirii dezastrelor trebuie să existe într-un anumit sens atît la nivelul populației largi, cît și în comunitatea profesională. Pregătirea specialiștilor, care cere o convergență a unor calități profesionale, dar și a unor calități etice și civice, lasă uneori de dorit. Din păcate, erupția economiei de piață (un eveniment evident necesar și pozitiv), a creat datorită situației de la noi o tendință de luptă pentru supraviețuire în care uneori se încearcă să se tragă chihliul din punctul de vedere al anumitor exigențe, care pot fi esențiale.

Încotro ne îndreptăm?

(Urmare din numărul trecut)

IV

Liberalizarea economică, prăbușirea unor piețe pentru industrie, concurența produselor străine, o dată cu deschiderea piețelor, aruncă în șomaj tot mai mulți oameni și creează nesigurarea socială. Raționalizările, în măsura în care vor atinge economia și administrația, vor genera, la rândul lor, șomaj. Pe de altă parte, scăderea producției, în condițiile unei economii confuze, cu un început de capitalism comercial pe fondul unei tenace socialism criptic, duce la creșterea de prețuri pe care numai retoric le compensează în dexările, încit tot mai mulți oameni sînt la limita sărăciei cotidiene. În aceste coordonate, o demagogie curentă promite siguranță socială. Iar o populație care are, în mare măsură, reflexele create de statul distributiv al socialismului răsăritean este tentată să creadă în promisiunile de siguranță socială, în loc să înfrunte, prîsind la privatizări, competiție, randament, condițiile economiei de piață.

Dată fiind sărăcia record a unei mari părți a populației din România, problema protecției sociale rămîne una mai gravă decît în toate celelalte țări europene, în care minimul social este mai sus. Ea nu poate fi stăpînită fără o schimbare avînsului internațional la nivel local și avînsarea privatizării în agricultură și a economiei de piață proprii, care să absoarbă forța de muncă și, pe de altă parte, să creeze o bază economică pentru protecția socială. Altfel, protecția socială rămîne o demagogie, de care profită extremismele momentului.

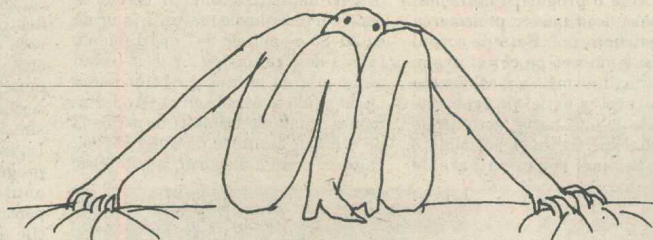
V

Viața politică mijlocește și în România soluțiile la problemele sociale și de viață actuale. Tehnic vorbind, împotriva convingerii răspîndite ce creditează economia cu poziția cheie, sau a convingerii ce privilegiază tradiția, politica are rolul de conducător al evoluției sociale. Dacă este să descriem succint sistemul politic din țara noastră, atunci, dincolo de pluralismul și parlamentarismul ce-l caracterizează, trebuie observate de la început, comparativ cu celelalte țări din Europa Centrală și Răsăriteană, după 1989, două lucruri: sistemul nu a cunoscut alternativă la guvernare și sistemul conține forțe influente reticente la reforma economică și la integrarea europeană, sau care caută să le încetinească pe ambele. Mai mult decît în țările comparabile din zonă, aceste forțe și-au lăsat amprenta în legislație, cu efecte perceptibile: descurajarea investitorilor străini de a pune în aplicare capitalul în țară, îngreunarea accesului la finanțări private internaționale, blocajul economic, îngreunarea formalităților de vize pentru cetățenii români, afectarea prestigiului internațional al țării etc.

Care sînt alternativele de evoluție previzibile ale sistemului politic? Sistemul va continua să rămînă pluralist, căci nu sînt forțe puternice care

să pună în cauză pluripartidismul. Problema este cum se va forma voința politică în sistem.

Oricum am lua lucrurile, trebuie admis că o carență de informare în societate a rămas. Mass-media au cunoscut o expansiune, dar nici astăzi presa scrisă nu trece semnificativ dincolo de zonele centrale ale marilor orașe, iar televiziunea și radiourile, evident multiplicat și diversificate, nu ajung la majoritatea tăcută a populației (muncitorii, țărani, șomerii periferiilor). Nu putem vorbi de o democrație funcțională cit timp elementara informare nu este, deja prin organizare, generalizată. Rămînînd această

Rezumatul episodului trecut:
Din 1989, în Europa Răsăriteană, euforia a devenit îngrijorare. Reformele liberale par să-și fi epuizat potențialul. Societățile estice sînt, astăzi, diferențiate în subsisteme între care există decalaje. Spre a se stabili direcția în care „ne îndreptăm”, trebuie examinate aceste subsisteme, adică: economia, administrația, instituțiile sociale, politica, cultura.

carență de informare, diversivunile sînt mai departe posibile, chiar dacă nu la scara din anii precedenți.

O problemă mai acută în sistemul politic din țara noastră, moștenită deja din perioada interbelică, este indispoziția răspîndită a unei mari părți a cetățenilor de a-și traduce problemele vieții sociale în probleme și opțiuni politice. Mulți oameni se confruntă cu probleme economice dificile, dar nu le pot prelungi cu opțiuni politice consistente. Între motive este și cel al unei deja clasice desconsiderări a politicii, ca ceva ce nu merită vreun credit. Așa sînd lucrurile, comportamente politice paradoxale, cînstînd, la limită, în aceea că oamenii săraci votează conștiincios diversivunile ce le perpetuează sărăcia, sînt, mai departe, de așteptat.

O altă problemă acută, cu siguranță mai acută decît în țările comparabile, ce vine, la rîndul ei, din trecut, este slaba competență a clasei politice. La noi reprezentanții politici sînt, cu puține excepții, incapabili să facă propriu-zis analize factuale. Cei mai mulți trăiesc, la o privire atentă, din incitări și diversivuni. Nicăieri în lume politicianii nu sînt îngeri, dar la noi procentul celor lipsiți de orice profesie, dar care apucă virtos arma diversivunii, este mai mare. Efectele se văd: aproape nici o lege nu este aplicabilă complet, iar dacă s-ar aplica complet s-ar deregla grav sectoare întregi ale vieții sociale; discuția publică este colonizată cu orice, afară de elaborarea competentă, cooperativă și argumentativă a soluțiilor la problemele vitale ale ieșirii din sărăcie și ale modernizării țării.

Acesta fiind fundalul, care sînt alternativele de evoluție a sistemului politic? Cine îi va imprima direcția? O coaliție de stînga, compusă din socialism răsăritean și naționalismul de provincie specific Europei Răsărite, nu este improbabilă. Între efectele foarte grave pe care ea le-ar avea pentru țara noastră – încetinirea reformei, perpetuarea sărăciei etc. – ar fi și două ce trebuie luate în calcul cu toată răspunderea: adîncirea clivajului dintre România și vecinele ei la vest și sud și emigrarea masivă a virfurilor tinerele generații din țara noastră. O coaliție la centrul politic între principalele forțe politice ale momentului, spus direct „marea coaliție”, este posibilă. În contextul actual, doar o astfel de coaliție poate asuma problemele de azi ale țării și poate oferi o nouă șansă marii părți a populației. Probabilitatea ei depinde, vizibil, de capacitatea de realism a responsabililor politici și de

pectă. Spus simplu, este influență sofistică apolitismului (în virtutea căreia exprimările politice sînt definitiv pătate de subiectivitate), care face ca, pe cale de consecință, neutralitatea, fie și a mediocrității, să fie preferată, adesea, perspectivei, inevitabil politice, pline, totuși, de inteligență.

O lungă experiență a societăților moderne europene – și nu doar europene – a arătat că democratizările nu se pot promova, iar democrațiile nu se pot menține fără cultivarea unei atitudini experimentale și failibiliste în cunoaștere, asociată cu recunoașterea faptului că „eu pot să greșesc, tu poți să ai dreptate, dar noi împreună, în mediul criticii reciproce și al schimbului de argumente, trebuie să găsim adevărul și soluțiile”. Dar această atitudine își face anevoie loc sub povara metafizicilor superficiale, ce au inundat tarabele și, în bună măsură, mințile multor oameni, care împiedică, de pildă, ca marile viziuni religioase să se convertească în reguli de morală, care favorizează confundarea culturii spirituale cu refuzul obstinat al lumii moderne și al occidentalizării, care identifică organizarea discursurilor cu dogmatismul, disciplina eforturilor în slujba randamentului cu dictatura și care alimentează un populism prafos, ce nu duce nicăieri.

Pe acest fundal, o teorie a căpătat contur și este cel puțin perpetuată pînă și de intelectualii ce nu mai au grija verificării ideilor în situația de criză din care țara noastră întîrzie să iasă. Este teoria conspirației internaționale, conform căreia România ar fi obiectul unor tranzații făcute în spatele scenei, de forțe ostile și malefice. Cu această teorie în mină, fără nici o probă concludentă în favoarea ei – căci, trebuie spus, pînă la această oră nici una din puterile garante ale statu quo-ului european nu a pus în vreun fel sub semnul întrebării securitatea țării noastre –, unii intelectuali cred că au cheia tuturor explicațiilor. Ei nu se mai ocupă de consolidarea internă a țării prin democratizări fără resturi și modernizări susținute, ci se consumă în cultivarea unui provincialism dubios, asociat cu un naționalism de carnaval care, cu adevărat, slăbesc structurile și pozițiile țării noastre.

(Continuare în numărul viitor)

IMPORTANT

Publicăm mai jos lista librărilor din țară în care găsiți în fiecare săptămînă revista „22”

- Arad – C&M Anticariat, Str. Lucian Blaga nr. 2-4, tel. 057/21.77.49
- Bacău – Librăria Humanitas, Str. N. Bălcescu nr. 12, tel. 034/14.60.42
- Brașov – Bibliopola (în incinta Agenției Teatrule), Str. Republicii nr. 4, tel. 068/14.41.38
- Constanța – Librăria Sophia, Str. Dragoș-Vodă (în dreptul Prefecturii), tel. 041/61.50.77
- Iași – Librăria Humanitas, Piața Unirii nr. 6, tel. 032/21.55.68
- Piatra-Neamț – Librăria Humanitas (în incinta Galeriilor de Artă „Lascăr Vorel”), Str. Ștefan cel Mare, tel. 033/21.20.15
- Sibiu – Librăria Humanitas, N. Bălcescu nr. 16, tel. 069/21.14.34
- Timișoara – Librăria Humanitas, Str. Mercy nr. 1, tel. 056/13.31.80
- Tirgu-Mureș – Librăria Humanitas-Palas, Piața Trandafirilor nr. 57, tel. 065/16.78.63
- Turnu-Severin – Librăria Humanitas, Str. Crișan nr. 25 (Casa Tineretului), tel. 052/32.69.31

ANDREI CORNEA

„Separație pașnică” sau hermeneutică fără control?

(Urmare din numărul trecut)

„Se scotează pe o migrare...”

De fapt, în mai multe cazuri, Alina Mungiu are tendința să construiască concepte și reprezentări personale fie extrăgând din context anumite sintagme, fie omițând elemente esențiale ale „chestiunii”. De exemplu, considerând că ar fi bine ca UDMR să recunoască Constituția, în semn de loialitate față de statul român, ea omite să amintească faptul că nici PNȚCD și PNL nu au recunoscut Constituția. Chiar mai important, ea nu menționează faptul că UDMR a procedat în acest fel deoarece a respins formula „stat național” (fiindcă acordă „națiunii” un sens etnic, or, pentru UDMR, „stat național” sugerează că România ar fi doar „țara românilor etnici”), dar a acceptat formula „stat unitar”, ceea ce exclude atât federalizarea (de tip canadian, printre altele), cât și secesiunea.

Sau, interpretând o frază a lui Markó Béla („națiunea care nu recunoaște că nici coexistența forțată, nici separarea forțată nu sînt căi într-adevăr practicabile acționează împotriva propriului viitor”), Alina Mungiu construiește cu de la sine putere conceptul de „separație pașnică”, pe care îl atribuie, ca proiect, UDMR-ului (p. 12). Or, pornind de la aceeași frază, ea ar putea tot la fel de bine construi și conceptul de „coexistență pașnică” cu care „separația pașnică” ar fi în perfectă contradicție. Pe de altă parte, cred că prin „forțat” nu trebuie să înțelegem aici „violent”, cum pare să sugereze autoarea, ci „impus”, „ne-spontan”. În fapt, d-l Markó Béla respinge, pe de-o parte, încercările asimilaționiste din partea naționaliștilor români, dar și unele tentative de a impune o separare, venită din partea unor naționaliști unguri, precum Katona Ádám (criticat, de altminteri,

de UDMR), care condamnă căsătoriile mixte. Ideea sa este, cred, că maghiarii trebuie să trăiască împreună cu românii în Transilvania, dar să rămână și distincți prin cultura și tradițiile lor.

Poate că lucrul cel mai straniu în studiu este tocmai planul separatist atribuit UDMR și expus la pagina 17. Ar fi vorba, mai întâi, despre obținerea unei autonomii teritoriale largi în județele Harghita și Covasna, apoi – scrie autoarea – „se scotează pe o migrare individuală din regiunile cu

Studiul Alinei Mungiu „Pentru o democrație transețnică în România” (Centrul pentru Studii Politice și Analiză Comparată), dedicat relațiilor cu maghiarii din România, este contradictoriu. Pe de-o parte, el recomandă măsuri liberale în favoarea minorității maghiare, pe de alta, el pare să justifice teza naționaliștilor români, că „ungurii vor Ardealul”. În fapt, studiul pornește de la presupunerea, rămasă nedovedită, că elita maghiară din România dorește o „secesiune îndepărtată” și că ea este pregătită să urmărească „modelul Québec-ului”. De fapt, autoarea citează în mod incorect anumite sintagme din textele oficiale ale UDMR, ceea ce introduce însemnate distorsiuni în înțelegerea textului.

populație mixtă către zona autonomă îndată ce aceasta va căpăta statutul special”, deoarece, chipurile, separatismul școlar introdus între timp i-ar împiedica pe maghiari, care nu vor mai ști românește, să obțină locuri de muncă în locurile lor de baștină. „Piața liberă a muncii va deveni doar un concept fără fond pentru maghiari, legați de glie prin apartenența atât de fermă la grupul etno-regional”. În final, zona de „concentrație maghiară” (formula îmi aparține) se va separa politic (după Alina Mungiu) în condiții externe favorabile. După părerea mea, împotriva posibilității acestui „plan” vorbesc distribuția populației maghiare din Transilvania, atașamentul acesteia față de localitățile în care astăzi trăiește, prezența celor mai importante centre istorico-culturale ale maghiarimii din Transilvania în afara acestei zone (la Cluj, de

exemplu), tendințele obiective și generale ale economiei, relativa sărăcie a zonei Harghita-Covasna și, nu în ultimul rînd, reacțiile românilor.

Dar, dincolo de orice, problema capitală este de a ști dacă un astfel de plan de „autodeportare internă” (formula îmi aparține), oricît de fantastic și de nesăbuit, există sau nu în fapt. Or, sintagma Alinei Mungiu „se scotează pe o migrare...” mă lasă perplex: cine anume „scotează”? Elita maghiară? Cine anume, din ea, exact? De unde știm acest lucru? (Din dosarul de presă anexat la studiu lipsește cu desăvîrșire presa maghiară din România.) Care sînt documentele justificative pentru asemenea, să recunoaștem, grave afirmații? Cu asemenea „se scotează” putem ajunge lesne la fantasmagorii de genul Pavel Coruș ori chiar de genul *Protocoalelor înțelepților Sionului*. Ce ne-ar mai rămîne atunci pentru a spune că printre maghiari, ori evrei, ori turci etc. „se scotează” otrăvirea fîntînilor ori sabotarea prosperiei noastre economii?

gajantă. Dar mai sînt încă două motive importante pentru scrierea acestor remarci:

Mai întîi, este posibil ca la alegerile generale de la toamnă Opoziția să întrecă la număr de voturi actuala coaliție guvernamentală. Dar, pentru ca acest cîștig să nu rămînă doar aritmetic, va fi necesară alcătuirea unei noi coaliții, la care va fi imposibil de exclus aportul UDMR. Or, cum vor negocia CDR sau USD cu un UDMR suspectabil de planuri separatiste, după „modelul Québec”? Cum ar putea un guvern român democratic, dar patriot totodată, după alegeri, accepta descentralizarea și autonomia locală, cum ar putea el reînființa Universitatea Bolyai la Cluj (măsuri susținute, de altminteri, de Alina Mungiu) dacă ar crede că face astfel jocul adeptilor „separării pașnice”, fie și „îndepărtate”, și al promotorilor celor „do-ua societăți”? Greu de crezut că ar putea încuviința asemenea măsuri dacă expertiza d-nei Mungiu ar contribui la decizia aceluia guvern. Oricum, dacă știința trebuie să spună adevărul, oricît de neplăcut ar fi acesta, nu vîd de ce ar trebui inventate neplăceri sub pretext că în acest fel se practică știința.

Să mi se mai permită o remarcă: d-na Mungiu este, din diferite motive, supărată pe Grupul pentru Dialog Social. Împărtășesc opinia domniei sale privitoare la multe dintre scăderile GDS. Dar aș vrea să spun că ferma situație a GDS, cît și a revistei sale, „22”, de-a lungul a mai bine de șase ani, împotriva oricărei forme consistente de emfază naționalistă, bunul său simț ori țaria etică și intelectuală de a rezista sirenelor fals patriotice și antidemocratice îi fac cinste și îi asigură un loc nu doar important, dar și unic pe scena publică românească. Am și eu (ca să utilizez expresia d-nei Mungiu din răspunsul adresat lui Gabriel Andreescu) citeva „membership-uri, probabil mai puține decît domnia sa. Dar, dintre toate, „membership-ul în GDS îl consider cu mult cel mai important pentru mine și, din motivul arătat mai sus, și cel mai onorant.

*Alina Mungiu – „Pentru o democrație transețnică în România”, *Sfera politicii* nr. 36, 37, 38 și Centrul pentru Studii Politice și Analiză Comparată.

Rolul GDS

Am scris aceste rînduri cu destulă neplăcere și fiindcă nu-mi place să dau lecții în domenii precum analiza politică sau socială, în care nu-mi recunosc decît competențe de amator. Și, totuși, respectul datorat textului citat, buna inserție în context, controlul contradicțiilor ce se pot ivi în concluzii, examinarea presupuzițiilor, distingerea faptelor de interpretările ipotetice aparțin oricărui demers hermeneutic în știința omului. Cînd un autor cu deja destulă reputație își ia prea multe libertăți din acest punct de vedere, și mai ales cînd chestiunea în discuție este prezentă și gravă, pare greu, fie și ca *philologus* și *Platonis studiosus*, să păstrezi o tăcere nean-

Adevărul

literar și artistic nr. 328

- Procesul Noica – Pillat (II)
- Gheorghe Labin: „Fidel unui ideal, am slujit practica nenorocită a acestui ideal...”
- Alexandru George: „Fără voia lui, Nichita Stănescu este produsul unei fraude istorice”
- Delavrancea – ratat de „Albatros”!
- Șavanții orientaliști – „dehigratori” ai Orientului? – un eseu de Nadia Anghelescu

HUMANITAS

Cartea care dăinuie

Noi apariții în iulie:

- MIRCEA ELIADE
Făurari și alchimisti
- MARGUERITE YOURCENAR
Creierul negru al lui Piranesi
- CONSTANTIN NOICA
Cuvînt împreună despre rostirea românească
- EMIL CIORAN
Demirgul cel rău
- ANDRÉ SCRIMA
Timpul rugului aprins
- Maestrul spiritual în tradiția răsăriteană*

INSTITUTUL EUROPEAN

În colecția *Mythos et Religio*

Henri-Irénée Marrou
TEOLOGIA ISTORIEI

Traducere de
Gina Nimigean și Ovidiu Nimigean

Teologia istoriei este o meditație asupra sensului istoriei, pornind de la Augustin și de la dramatica invocație a rugăciunii creștine: „Vie împărăția Ta!”. Teologia istoriei înseamnă drumul omului și al omenirii - într Geneză și Apocalipsă - un drum al permanentei confruntări între cetatea omenească și cetatea lui Dumnezeu.

Cartea aparține lui Henri-Irénée Marrou (1904-1977), istoric francez, titular al catedrei de istorie a creștinismului la Universitatea Sorbonne din Paris, unul dintre marii exegeți contemporani ai operei Sfîntului Augustin.

ISBN 973-9148-82-4

192 pag.; 3 978 lei

Comenzi și informații la sediul Editurii, în Iași:
Str. Cronicar Mustea nr. 17 ● C.P.: 161 ● cod 6600
Tel. 032-127311 ● Tel.-fax: 032-230197

Represiune și confesiune

(Urmare din numărul trecut)

Într-un alt stil și context, mult diferit, este scris jurnalul foarte puțin cunoscut al unei deportate pe Bărăgan (1951-1954), Elena Spijajva, despre care avem doar câteva mici informații. Este reprodus, cit s-a putut păstra, în culegerea de mărturii *Rusali '51. Fragmente din deportarea pe Bărăgan*. Studiu istoric - Viorel Screciu, de Viorel Marineasa și Daniel Vighi (Timișoara, ed. Marineasa, 1994, pp. 78-124). Lucrare utilă, de incontestabilă valoare documentară (pentru o situație riguroasă similară, a deportării germanilor în URSS după 1944: Doru Radosav: *Dombas - o istorie deportată*, Ravensburg, 1994). Se cunosc împrejurările - sălbătice - ale acestei deportări în masă de bănațeni, de la frontiera româno-iugoslavă, în urma conflictului, sumar definit, Tito-Stalin. Aruncați în plin cîmp, obligați să trăiască mai întâi în simple bordeie, apoi în case de chirpici, făcute de mîna lor, bucată cu bucată, în condiții subumane: „Azi am făcut 125 de chirpici pînă la șapte seara (...) cu picioarele în noroi” (p. 78). Astfel de notații revin monoton, sacadat, îndrîjnit într-un fel, mai ales în primul caiet, din 1951.

Elena Spijajva pare să aibă o instrucție medie. Stilul și vocabularul sînt destul de cultivate și îngrijite. Ortografiat corect și citeva cuvinte franțuzești. De ce ține acest jurnal în condiții - spus fără nici o exagerare - disperate? O metodă de a supraviețui moral, ar fi un prim răspuns. De a-și dovedi că ea totuși există, ar fi al doilea. Că viața sa are încă un sens, o durată și, mai ales, o memorie ce n-ar trebui să se piardă („fapte vrednice de amintit”, p. 92). Într-o zi nu notează nimic, „căci nimic deosebit nu s-a întîmplat” (p. 106). Nota dominantă este conștiința mizeriei cotidiane profunde, foamei, frigului, izolării, obsesiei poștei și pachetelor improbabile: „Viața de Bărăgan goală și amară” (p. 108), „fericit Bărăgan” (p. 9), „de ne-comparat cu viața civilizată” (p. 108), „Mă obsedează foamea și mizeria și nu pot dormi noaptea” (p. 111). Demnitatea umană, călcată brutal în picioare, cade mereu sub orice limită: „(...) Umbatul și căutarea (...) m-au umilit în așa măsură că pînă la urmă am izbucnit în plîns și nu mă mai puteam opri” (p. 21). „Pînă cînd oare?” (p. 101).

Complexitatea sufletească reală și profundă, exprimată naiv și foarte direct, într-un simplu caiet de „impresii” (p. 45). O confesiune simplă și discretă a unei imense suferințe morale. De un An Nou notează: „A fost tare frumos, dar trist în suflet” (p. 107). „O vizită este un vis frumos” (p. 97). Ea știe bine că „omul trăiește și cu nimica, dar gîndurile, nerușii îl consumă îngrozitor” (p. 109). Oscilează între „realitatea crudă”, „viața cam tristă” (p. 81) și „speranță” (p. 110). Poate chiar să evadeze, uneori, prin lectură. Cărți surprinzător de bune: *Biblia*, Dickens, Tolstoi, pi-nă și... Machiavelli (p. 48). (Într-un loc apare și *Șantier* de Mircea Eliade.) Cultivă unele relații „după cărți de citit” (p. 109). Este sensibilă și la muzică (p. 79). Evident, Elena Spijajva n-a fost o

ființă banală, oarecare, și mărturia sa, practic necunoscută, lipsită de orice veleități „literare”, nu poate fi decît elogiată.

Dacă-i aducem omagiul nostru postum - deși atît de abstract și rupt total de sinistra realitate evocată -, o facem și dintr-un motiv, să-i spunem, „personal”. O simplă mărturie de epocă și nimic mai mult. S-a întîmplat să fim și noi „locuitori”, între 1957-1963, într-un astfel de sat de „chirpici” de pe Bărăgan. Avem deci toate elementele unei verificări și confruntări directe. Autenticitatea mărturiei deportatei fără vină este totală. Am mai reține și alte elemente, care confirmă, în felul lor, și experiența represiunii Elisabetei Rizea. Nimic mai adevărat: „Aici pe un șantier lumea s-a făcut foarte egoistă” (p. 81). Într-un fel ar fi, să zicem, explicabil, de înțeles. Mai greu, mult mai greu, este însă acceptarea morală a ja-

Din primul episod:

• Nu există și nu va exista prea curînd, din diferite motive, o sinteză a represiunii comunist-totalitare, reflectată în mărturiile celor care au trăit-o efectiv • Există totuși o anumită „literatură a represiunii” și ea trebuie evaluată cu toată obiectivitatea • Pe plan pur cultural, această literatură oferă exemple de cărți alternative, fundamentale opuse culturii „oficiale” tipică represiunii • Pe plan ideologic, ea reactualizează și pune în circulație valori elementare precum libertatea individuală și drepturile omului, deschiderea spre Occident, condiția pozitivă și negativă a exilului etc. • Una dintre cărțile reprezentative ale acestui tip de „literatură a represiunii” este Povestea Elisabetei Rizea din Nucșoara, urmată de mărturia lui Cornel Drăgoi (ed. Humanitas, 1993), un document de o rară intensitate despre luptele grupului de partizani Arsenescu-Arnăuțoi din zona Muscel • Eroina, o simplă țărăncă, cu doar șapte clase primare, povestește cu o uimitoare coerență întreaga sa viață de luptă și suferință • Nu se pune în valoare, nu are noțiunea „eroismului” • Sensul revoltei sale este fundamental etic • Aparținînd unei clase de mijloc, unei familii relativ înstărite, de mici comercianți și „chiaburi”, ea este o victimă tipică a luptei de clasă • Elisabeta Rizea are simțul micii întreprinderi, muncii și agonisirii intrat în sine • Este tocmai ceea ce a culpabilizat și reprimat regimul comunist • Lupta împotriva renașterii acestei clase sociale de mijloc este continuată astăzi de „clasa nomenclaturistă” (a „birocraților”, „directorilor”) aflată la putere, pentru că existența acesteia ar putea disloca nomenclatura și ar schimba actualul raport de forțe sociale •

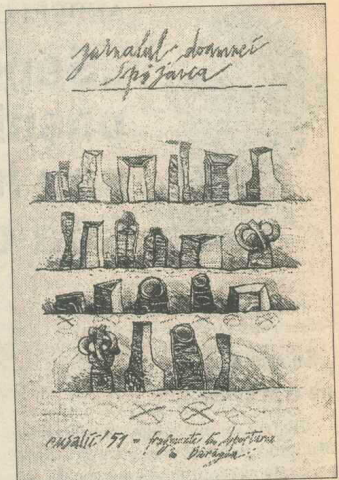
fului acestor bănațeni de către sătenii băștinași ai satelor din jur. În disparență de cauză, familia Spijajva este constrînsă să-și vîndă „mobila” unui „amator”: „Desigur e ieftin, dar... n-avem încotro, căci n-avem ce mîncea” (p. 88). Noi înșine am înregistrat astfel de confesiuni - imposibil de redat în toate detaliile și dramatismul lor frust - într-o altă comună din apropiere, de același tip. După astfel de experiențe brutale și dezamăgitoare ne vine greu, foarte greu, să mai acceptăm vreedată idealizarea unui anumit tip de „țărăni”, ființă vicleană și hrăpăreată. Să mai facă neosămănătorism și neopoparism cine pofteste. Noi, nu.

Culegerea de care vorbim este plină de astfel de documente sociale, elementare, dar de primă mînă. Avem noi dovezi ale degradării sistematice a păturii avute de țărani, cu o „conștiință de clasă” frustrată, exprimată pe față. Ea se traduce prin regretul (cum nu se poate mai limpede) al pierderii averii

muncite (lungi inventare memorizate), revolta - inclusiv etică - produsă de jaf și spoliere (pp. 135, 160, 176), de confiscările cinice și brutale ale epocii. Reflexiile ideologico-politice sînt mai puține, de tipul: „A murit Stalin, am sperat, n-am mai sperat” (p. 18). O formulă excelentă a unui român-american, foarte cultivat, căzut în plasă: „Comunismul ca ratare mondială” (p. 146). La polul opus, decepția morală iremediabilă: „Ce-am pierdut este încrederea în oameni” (p. 116). Nu lipsește, încă o dată, preocuparea de salvare a memoriei („mi-ar fi drag să rămîn pomenit în carte”, p. 165). Confesiuni spontane, dezabuzate, resemnate, remarcabile prin luciditate, prudentă, durere, multă pudoare și fugă de orice emfază și stil eroic.

Memorialiștii inocenți

O altă specie, încă nu bine situată și definită, este a textelor care sînt și se doresc doar simple documente, fără calități și veleități literare, analitice sau ideologice. Sînt fie amintiri inocente din închisoare, fie jurnale autentice, scrise doar cu conștiința mărturiei directe și neelaborate. Dar și unele și altele rămîn destul de decepționante, din cauza unui obiectivism memoria-

vedere, programul este realizat integral. Dar prudența și neutralismul ideologic, lipsa totală de revoltă antitotalitară (la un deținut politic totuși, fie el și vag legionar în tinerete), multe reflexii și confesiuni prea de tot naive (de ex., „mi-a plăcut, totdeauna, mergînd cu trenul să privesc pe fereastră”, p. 84), enorma aglomerare de detalii banale, autentice în felul lor, lipsite însă de orice interpretare, absența aproape totală a „participării” personale la o experiență dură îi scad mult valoarea.

Document interesant totuși, în felul său, de obiectivare și deformare maximă, de abstragere personală, aproape neverosimilă, chiar și în situații-limită. Cunoaștem, în felul acesta, detenția unui om - de știință - de importanță medie -, devenită, pas cu pas, propriul său obiect de excavație. De altfel, căzut ca musca în lapte, autorul nu este preocupat decît să-și reia cît mai repede activitatea științifică. Reușește, pînă la urmă, în condiții demne, dar și prin tradiționalul sistem românesc de relații personale. Nu-i facem, bineînțeles, nici o „vină”.

Memorie prodigioasă, orientată însă, din păcate, spre infinitul mic. Sigur, pe un șantier arheologic, chiar și cel mai mic ciob neolitic are valoarea sa. Numai că în text prea de tot este împinsă pînă la capăt detașarea relațiilor și „precizia” notației anodine. Chiar și atunci cînd autorul evocă propria grevă a foamei. Moment de intensitate maximă, ratat însă printr-o „explicație” de o „ingenuitate” totală: „(...) Trebuie să recunoșc că este necesară o doză bună de voință ca, vîzînd mincare cînd ești flămînd, să nu te atingi de ea” (p. 100). Așa este. Dar imensa banalitate rămîne nu mai puțin evidentă. Și, peste tot, întîlnim mai ales astfel de reflexii și detalii obsesive, insignifiante: „Mi s-au pus obișnuinții ochelari metalici orbi (despre care am omis să spun că mi s-au pus și înainte și îndată după ce mi s-a făcut fișa de intrare)” (p. 63). Ce lacună ar fi reprezentat totuși, pentru „adevărul istoric”, o astfel de „omisiune”? Evident, nici una.

Aglomerarea de detalii, amănunte și fapte, corect și riguros prezentate, este enormă. Doar că astfel de documente, într-adevăr precise, bine verificate și puse în valoare, au neapărată nevoie de o lectură sintetică, selectivă, care să le decupeze cu atenție și să extragă esențialul dintr-o masă de informații brute. Dorm sincer ca *Închisorile mele* (titlu clasic, pretențios, care „obligă”) de Vladimir Dumitrescu să aibă această șansă.

(Continuare în numărul viitor)

listic exagerat, sau prin simplă relație cronologică, plină de stîngăcii de redactare, efect direct al lipsei de experiență publicistică.

*

Din prima categorie alegem o apariție încă neobservată: *Închisorile mele* de Vladimir Dumitrescu (București, ed. Albatros, 1994), om de știință, arheolog reputat, spirit incontestabil onest. Doar că memoriul său suferă de o adevărată deformare profesională. Este redactat în stil mult prea neutru, descriptiv, de simplu proces verbal, riguros și pedant, preocupat să nu omită nici cel mai anodin detaliu. Evident, textul său, care datează din ianuarie 1981 (întră deci, de drept și de fapt, în categoria „literaturii de sertar”, de „rezistență culturală” în felul său, și a-l omite ar constitui o nedreptate), nu se vrea decît „un modest izvor pentru începutul deceniului al șaselea al secolului nostru în România. Atît și nimic mai mult” (p. 115). Din acest punct de

Fiscalitatea drastic redusă este caracteristica programului nostru

— Interviu cu DINU PATRICIU, lider PL '93, realizat de Iulian Anghel —

Scena politică românească a înregistrat de curind crearea Alianței Naționale Liberale. Ținând cont de faptul că în repetate rânduri formațiunile liberale au încercat să fuzioneze sau cel puțin să constituie alianțe, fără prea mare succes însă, dar mai ales de faptul că, în 1993, PL '93 și PAC au ratat această ocazie (atunci s-a opus Consiliul Național al PAC), cui se datorează inițiativa și succesul constituirii acestei alianțe? Cum s-a ajuns la această idee?

Ideea structurării Opoziției pe curente doctrinare a apărut imediat după alegerile din 1992. Ea se referă la faptul că putem câștiga mai mult pe considerente doctrinare. Alegerile din 1996 au dovedit că această aserțiune este reală. Dacă judecăm rezultatele la alegerile județene, vom observa că rezultatul Convenției este mai slab cu aproape 5 procente față de alegerile locale din 1992 și cu un procent față de alegerile legislative din același an. În schimb USD are exact cele 10,2 procente ale FSN din alegerile legislative din '92 plus un procent adus de PSDR. Singurele procente câștigate în plus de Opoziție sînt cele 6 pe care le-a adus Alianța Națională Liberală. Se dovedește astfel că soluția structurării pe criterii doctrinare era corectă și, probabil, dacă am fi aplicat-o mai de multă vreme, ea s-ar fi dovedit și mai eficientă. Această idee am încercat s-o materializăm de-a lungul celor patru ani de multe ori. De fiecare dată însă au apărut discuții legate de ponderea formațiunilor respective. **Societatea românească nu mai este cea din 1990: oameni egal sărăciți — muncitori, țărani, intelectuali.** Astăzi avem de-a face cu o societate polimorfă, într-o dinamică extrem de rapidă, în care se nasc grupuri de interese, categorii sociale cu interese diferite și uneori divergente. Aceste grupuri trebuie să-și găsească reprezentarea politică.

Este adevărat ce se spune, și anume că, inițial, ați fi dorit ca această alianță să fie compusă din trei partide, cel de-al treilea fiind PDAR-ul?

Nu. Noi am dorit ca ea să fie compusă din toate partidele de orientare liberală care acceptă programul nostru de guvernare clar, concis, constituind o alternativă la tot ce s-a întâmplat în România în ultimii 6 ani.

Mesajul a fost unul general, pentru toate partidele pe care le vizați în această alianță, sau l-ați adresat fiecareia dintre aceste formațiuni în parte?

Nu e vorba despre un mesaj, ci despre un program pe care l-am spus și la care partidele ce vor voi să intre în alianță trebuie să adere.

PDAR, care era interesat să participe la această alianță, s-a retras în cele din urmă. În continuare, PNL-CD, care, după cite am înțeles, făcuse promisiuni de a participa a semnat protocolul Convenției...

Dar nu l-a semnat fără condiții. Condițiile lor sînt foarte clare, și anume ca în următoarele câteva zile să stabilească ponderile formațiunilor din Convenție pe listele electorale. De altfel, acel protocol nu înseamnă nimic din punct de vedere juridic. Protocolul Convenției nu există acum, pentru că formațiunile care l-au semnat nu sînt toate încă legal existente. Însă pe noi nu ne privesc aceste chestiuni. Cu toții sînt bineveniți dacă ne acceptă programul și statutul.

Dacă în cazul PNL-CD și a altor formațiuni de orientare liberală mai aveți

încă speranțe, ca să spun așa, refuzul PDAR este foarte clar. Îi simțiți oarecum frustrant?

Nu. Sub nici o formă. Este vorba despre o opțiune. Ei s-au declarat interesați la un moment dat, iar apoi Consiliul Național al PDAR a refuzat această orientare liberală.

Pînă acum există vreun partid care a făcut o cerere, o declarație de intenție în sensul de a se alătura alianței dumneavoastră?

Au existat și există discuții în continuare, dar dați-mi voie să păstrez confidențialitatea asupra lor atîta vreme cît și ceilalți păstrează confidențialitatea.

Un alt aspect asupra căruia am vrea să zăbovim puțin — cel al candidatului la președinție. Ați propus la un moment dat un candidat unic...

Da, am propus. Și ne menținem această propunere, pentru că, spre deosebire de alegerile legislative, unde se pot aduna voturi mai multe, cu mesaje diferențiate, pe curente doctrinare, un candidat unic al Opoziției la prezidențiale ar putea câștiga chiar din turul I. El poate fi desemnat printr-un procedeu democratic. De exemplu: de un colegiu electoral, cu un număr semnificativ de membri, proporțional aleși cu rezultatele fiecăreia dintre cele trei formațiuni în alegerile locale. Și este ales candidatul cu cele mai multe voturi, după mai multe tururi de scrutin. Este un procedeu care se folosește în alegerile preliminare în Statele Unite și care l-a folosit, de exemplu, Opoziția bulgară pentru a-și nominaliza candidatul la președinție.

Nu este puțin cam târziu? Pentru că, după cum știți probabil, Convenția a început să strîngă semnături pentru Emil Constantinescu.

Faptul că cineva a început să strîngă semnături nu înseamnă că este târziu. În urmă cu patru ani, d-l Emil Constantinescu a fost ales cu mai puțin timp înainte de alegeri decît cel care ne desparte astăzi față de prezidențiale.

V-ați gândit la un candidat pe care l-ați putea propune în eventualitatea în care celelalte forțe din opoziție vor accepta ideea unei candidaturi unice?

Sigur. Există mai multe posibilități. Candidatul va fi însă desemnat tot în mod democratic, după același procedeu.

De-a lungul timpului, discursul dumneavoastră vizavi de CDR a fost unul cit se poate de critic, ca să nu spun dur. In-

tenționați să vi-l mențineți și în actuala campanie?

A fost critic față de CDR întotdeauna, încă din alegerile din 1992, dar numai în ceea ce privește sistemul de structurare internă a acestei alianțe, în ceea ce privește modul de a se lua decizia, dar nu în ceea ce privește posibilitatea de colaborare cu această alianță. Noi am ieșit din CDR din motive legate de structuri și proceduri, nu pentru că n-am fost printre animatorii ei întotdeauna.

Referitor la programul dumneavoastră, el se vrea un program cit se poate de liberal...

Este, de fapt, singura alternativă pentru o țară care a rămas în urmă față de toate competitorii ei (țări ex-socialiste din centrul Europei), atît din punct de vedere al acumulării de capital, cît și al nivelului de viață. Astăzi sîntem caracterizați de un salariu mediu de 80 dolari, în timp ce alte țări foste socialiste au între 300 și 500 de dolari salariu mediu. Acest decalaj nu poate dispărea rapid decît printr-o politică liberală. Noi negăm valabilitatea a ceea ce timp de 6 ani a constituit programul de guvernare a acestei țări. Pentru că o politică monetaristă de stabilizare macroeconomică, pe termen lung nu poate decît să frîneze dezvoltarea economică. Singura cale de redresare este reducerea rapidă a fiscalității, taxe vamale reduse și uniforme, o politică de privatizare reală extrem de rapidă, transformarea regiilor autonome în societăți comerciale, privatizabile și ele la rîndul lor, vînzarea într-un termen extrem de scurt, în maximum 6 luni, a portofoliilor deținute de Fondul Proprietății de Stat, în așa fel încît să ajungem la o economie privată în care să existe competiție, să încercăm să înăbușim monopolurile. Fiscalitatea drastic redusă este, de fapt, caracteristica principală a programului nostru: impozitul uniform pe profit de 5%, o impozitare medie pe salariu și pe venit de 10%, reducerea la jumătate a tuturor impozitelor indirecte. În aceste condiții, va crește acumularea de capital, investiția, deci productivitatea muncii, și se va ajunge rapid, în maximum 2 ani, spunem noi, la acel salariu mediu despre care vorbeam. Tot în domeniul sprijinirii dezvoltării economice mai sînt două idei fundamentale: scutirea de impozit a majorărilor de capital și a investițiilor pentru re tehnologizare și mai ales încurajarea fiscală a descentralizării industriale.

Și totuși, acest program conține o componentă socială, care mi se pare cumva în contradicție cu un program liberal. Pe de o parte scadeți impozitele, taxele vamale, pe cealaltă parte propuneți niște măsuri de asanare socială. De exemplu, propuneți mărirea pensiilor, creșterea ajutorului de șomaj...

Perfect posibil. Pentru cheltuielile mari ale bugetului astăzi nu merg către domeniul social, ci merg către subvenționarea industriilor nerentabile, în care lucrează 5% din forța de muncă și se consumă 45% din resursele energetice. În ceea ce privește pensiile, noi spunem că ele trebuie să se afle la nivelul a 80% din venitul profesional realizat anterior și că ajutorul de șomaj trebuie să fie în primele 6 luni cel puțin 80%, iar 50% din venitul profesional realizat anterior în următoarele 6 luni. Toate aceste lucruri sînt perfect realizabile. Noi credem că fondurile de asigurări sociale și de pensii trebuie scoase de sub control guvernamental și transformate în fonduri de investiții guvernamentale, care să acționeze după principii legate de realizarea profitului. La fel de importante în programul nostru sînt alte două capitole: **politicile instituționale**, începînd cu modificările constituționale necesare garantării proprietății, stimulării investițiilor de capital și garantării drepturilor omului, trecînd apoi la **politicile instituționale necesare fiecărui domeniu în parte**. Iar cel de-al patrulea capitol extrem de important se referă la **politică externă**, în care noi pornim de la ideea fundamentală a integrării europene, integrare care se bazează tot pe creșterea nivelului de viață, a compatibilității românilor din punct de vedere al stărilor materiale cu toți ceilalți europeni. O politică orientată nu numai către Vest în mod generic, ci în primul rînd către Europa.

Știu despre dorința PNL-Câmpeanu de a adera la ANL...

Dacă va accepta programul și statutul nostru, este binevenit.

Cum vedeați o reintînire cu șeful dumneavoastră de partid după ce s-a întimplat în '90?

În politică este imposibil să nu faci greșeli. În momentul în care însă îți recunoști acele greșeli, nu public, și reușești să tragi învățături din ele, evident că decizia poate fi corectă. Și atunci, ca între oameni raționali, nu vîd nici un impediment în a ne înțelege

Declarație de presă

În ultimele luni, asemenea probabil altor personalități publice din România, am primit și eu din partea unor organizații și persoane, onorantă propunere de a candida la funcția de Președintă a României. Nu i-am dat curs din convingerea că un număr prea mare de candidați va diminua șansele unei schimbări democratice reale.

Aflînd din presă că la ședința Consiliului Reprezentanților UDMR din 13 iulie a.c. am fost înscrisă pe lista posibililor candidați, simt nevoia să precizez — exprimîndu-mi totodată regretul că numele meu va fi fost eventual implicat în dispute interne — că nu mi s-a propus oficial această nominalizare, nu mi-am depus candidatura la această funcție și nici nu am mandatat pe cineva s-o facă în numele meu.

Cu toate acestea, doresc să le mulțumesc celor care m-au susținut, vîzînd în acest gest recunoașterea de către o formațiune democratică a meritelor Ligii Pro Europa, a cărei copreședintă sînt, și a altor organizații ale societății civile din România, în promovarea respectului pentru diversitate, a reconcilierii istorice româno-maghiare, a armoniei interetnice și interconfesionale în Transilvania.

Abstracție făcînd de persoana mea, îmi place să cred că vulturile exprimate în favoarea unei persoane de altă naționalitate, și, nu în primul rînd, a unei femei, constituie încă un semn al normalizării vieții noastre publice.

SMARANDA ENACHE
Tîrgu-Mureș, la 15 iulie 1996

Pescărușul la Mediterană

În 1969 la Iași, Cătălina Buzoianu își susținea examenul de diplomă cu *Pescărușul* lui Cehov.

În 1996 în Spania a cules noi lauri cu această piesă pe care a reluat-o după un număr de ani, așa cum fusese sfătuită și de către profesorul ei, Radu Penculescu. Prezența spectacolului Teatrului Mic a fost salutată prin articole extrem de elogioase în *El Mundo*, *El País*, *La Vanguardia*, *El Periodico*, criticii spanioli fiind impresionati de originalitatea viziunii, apreciind-o chiar „o premieră mondială” în exegeza scenică a celei mai jucate piese cehoviene.

Coroborînd declarațiile făcute în acest turneu cu mai vechi mărturisiri ale regizoarei, devine limpede statutul aparte al acestei montări în cariera Cătălinei Buzoianu. Cea care la început de drum se considera o Nina Zarecinaia „îmbătătată de mirajul scenei”, dotată cu acea capacitate specială a eroinelor temerare de a îndura umilinta și de a-și forja demnitatea de artist. Cea de acum este hotărâtă – așa cum susținea și într-un recent interviu în „22” – să-și apere „dreptul de a exista aici”. Aici, în România, unde – iată – a creat mari spectacole care o reprezintă și „dincolo”.

Este extraordinar cât de exact au fost receptate semnificațiile acestui spectacol care a șters orice fel de bariere lingvistice, surprinzînd prin intensitatea emoțiilor și reafirmand importanța teatrului în societate ca „un loc al convergențelor morale, un loc în care publicul gîndește la trecut, dar și la viitor”. S-a semnalat că „regizoarea redimensionează dintr-o nouă perspectivă socială și politică, cea a țării sale, radiografia cehoviană a decadenței burgheze; vitalitate, energie, ris și poezie se regăsesc în vibranta concepție, nutrită și de voința expresă de a explora noi limbaje teatrale. De la starea de bucurie debordantă se trece la o tragedie intimistă, personajele aflate în căutarea timpului pierdut parcurgînd diverse nuan-

te, etape și stadii, cu siguranță și talent”.

Laude deosebite au primit și scenografia insolită, și distribuția copleșitoare, apreciată în primul rînd pentru formidabila sa omogenitate. José Monleon, directorul Institutului de Teatru Mediteranean, a făcut o remarcă interesantă, la care meri-

Spectacolul *Pescărușul* de A.P. Cehov, în regia Cătălinei Buzoianu, producție a Teatrului Mic din București, coproducător TOFAN GRUP, a participat la a 27-a ediție a Festivalului Internațional de Teatru SITGES – Barcelona, Spania (7–10 iunie 1996). Pe lângă cele 30 de spectacole de teatru prezentate de trupe prestigioase din zece țări ale lumii, în paralel s-au desfășurat cursuri prezentate de Institutul de Teatru al acestui festival, la care a participat ca invitată și Cătălina Buzoianu.

Turneul Teatrului Mic din București a fost realizat cu sprijinul Primăriei Municipiului București, al Ministerului Culturii și al ambasadelor celor două țări. Sponsor: Societatea BRIMEX.

ta meditat: „Noi trăim într-un sistem care ne împiedică să facem astfel de spectacole. Oamenii se adună mai mult sau mai puțin din întâmplare și, în funcție de posibilitățile materiale, se decid să monteze o piesă sau alta, apelînd la actorii disponibili la momentul respectiv, lucrînd într-un ritm infernal, fără să aibă condițiile necesare stabilirii unei relații propice creației, așa cum e cazul cu trupa bucureșteană”.

Despre magia pe care Cătălina Buzoianu o exercită asupra echipei ar putea să vorbească, desigur, cei care au beneficiat de acel workshop pe care a fost invitată să-l conducă în festival, unul din scopurile declarate prin care se urmărește să se pună în contact oamenii de teatru de pretutindeni, pentru schimburi de experiență și eventuale colaborări. Cine o cunoaște pe Cătălina Buzoianu și-o poate lesne imagina în această postură asemeni faimoasei Ellen Stewart, directoarea companiei „La Mama”, la ale cărei lecții de regie lua parte cîndva tînăra româncă, rămasă la fel

Old Dogs New Tricks

Mike Nelson nu are atelier. Instalațiile sale sînt construite la fața locului. Din ce rămîne după societate. Haine, obiecte, reziduuri industriale etc. adunate sub o idee comună, sub o formă comună. Instalația este concepută tentacular, cu multe referințe culturale. Fiecare detaliu poate ascunde o trimitere la o carte, la un film ori la o situație istorică. Dar multe identități nasc o identitate nouă. Materialele găsite (aruncate, ieftine, nefolositoare) își (re)găsesc valoarea.

La celebra galerie Matt's din Londra (specializată în instalații), Mike Nelson a umplut tot spațiul cu rafturi, din podea în plafon, rafturi la rîndul lor umplute cu tot ceea ce artistul a găsit prin cartier. Anvelope, țevi, resturi textile etc. Galeria care ocupă spațiul unui fost depozit devine un nou depozit. Pare simplu, numai că rafturile alcătuiesc aproape un labirint care te duce spre un miez unde descoperi un fel de cameră care pare locuită. Poate fi un om, poate fi un animal. Un homeless sau un minotaur? Și refăcînd drumul, realizezi că rafturile nu conțin orice și nici oricum, că ele descriu o personalitate. A locului sau a locuitorului?

Lucrînd în galeria Academiei de Artă din București, Mike a strîns din nou lucruri de care noi nu mai avem nevoie. Și încă de cite. O foarte bogată sărăcie. Din ele, artistul a înjghebat povești, idei, propoziții. Neostentativ. Numai că de data asta propozițiile nu se mai leagă într-o frază, sub o unică formă. Pare o devălmășie în care ici-colo ceva pare a se lega. Dar nu pină la capăt. Vă sună cunoscut?

Recunoști citate ironice din lucrările lui mai vechi care ironizau progresul. O chiuveță spartă în două reprezintă evoluția, iar un gugulo de sîrmă cu diverse chestii înfipte în el, universul.

Modul în care artistul așază elementele între ele, evitînd să le estelizeze, dă personalitate ansamblului. Nearanjată și totuși construită, instalația este ambiguă și sinceră.

Mike Nelson vrea să explice unei alte viețuitoare (de pildă, unui ciine) cît de mult a progresat științific omenirea. Cum să explice unui ciine legea gravitației? Și încă folosind ceea ce societatea aruncă...

„TU POȚI NU ÎNVĂȚA UN BĂTRÂN CĂINE NOI TRUCURI!”

Expoziția cu acest titlu poate fi vizitată în Galeria Academiei de Artă de pe strada General Budișteanu pînă în 25 iulie a.c.

DAN PERJOVSCHI

Charles Autran, *Mîbra, Zoroastru*,

192 pag. / 4000 lei

- „AHURA MAZDA, ca și adversarul său AHRIMAN dăinuie chiar de la originile lumii.
- Crezul poate fi rezumat astfel: zeul suprem este AHURA MAZDA (Înșelepciunea Asura). ZOROASTRU este profetul său.”

René Guénon, *Omul și devenirea sa după vîdânta*,

190 pag. / 4000 lei

- Pentru că „Știința sacră a fost atât de odios caricaturizată în incident de impostori, mai mult sau mai puțin conștienți, nu este un motiv s-o negăm de-a dreptul.”

Amchi Hunsang, *Miracolul sănătății prin medicina tibetană*,

190 pag. / 3500 lei

- Arta vindecării este în continuare o practică vie, uneori exclusivă, atât în Tibetul propriu-zis cît și în regiunile himalaiene.”

Editura ANTEP 2000,

Adresa redacției: str. Miron Costin nr.9A; București; Tel: 6175332
Pentru comenzi: C.P. 22-285, București; Tel: 6175332;

ANTEP

Cartea care te citește! Cartea adevăratei bibliotecii!

IRINA COROIU

de entuziasă.

În Spania, Cătălina Buzoianu își caracteriza spectacolul „un recviem al oricărei generații pierdute, Treplev, personajul purtător de mesaj revoluționar, fiind singurul om viu printre atitea «cadavre vii»”. Cătălina Buzoianu a izbutit să-și păstreze credința, consolidîndu-și o carieră strălucită, continuînd tradiția școlii de teatru românesc și purtîndu-i faima în lume.

POLIROM

colecția PLURAL
NOUTĂȚI

Adrian Marino

Politică și cultură

Pentru o nouă cultură română

Adrian Marino Politică și cultură

„Imagina noastră despre structura și dezvoltarea politică a României actuale se deosebește – adesea în mod radical – de cele mai multe dogme, clișee și stereotipuri formate sau preluate din perioada comunistă. Propunem, cu alte cuvinte, noi perspective – ca să nu spunem «modele» politice și culturale – pentru societatea și viața noastră intelectuală. O carte fundamentală critică față de trecut, profund implicată față de realitatea imediată și energetic proiectată spre viitor.” (Adrian Marino)

372 pag. 8500 lei

comenzi la CP266, 6600, Iași
Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111

Netanyahu*

Cînd bunicul lui Netanyahu a emigrat din Lituania în Palestina, în anul 1920, și-a luat numele de „Darul lui Dumnezeu”. Nepotul se poartă deseori după sensul literal al cuvîntului. Primul-ministru al Israelului este un om sigur de sine; chiar încîntat de sine, avînd aerul că știe mai multe decît cei din jur și că merită mai mult. Cine altul decît un om cu o încredere supremă de sine și un puternic sentiment de îndreptățire ar fi ajuns, ca relativ nou venit, la conducerea Partidului Likud? Doar un asemenea tip de om și-ar propune să devină prim-ministru al Israelului la 46 de ani, cînd pînă acum funcția n-a fost ocupată de oameni sub 60 de ani?

În afară de ambiție, respect de sine și multă șlefuire, au întrebat criticii săi, ce ar mai fi de spus despre el? Mulți israelieni l-au considerat prea politicos ca să-l ia în serios. Ceea ce i-a oferit avantajul de a fi subestimat. De acum, și adversarii și colaboratorii vor trebui să-l reevalueze. Are multe calități: inteligență, îndrăzneală, tenacitate. După standardele politicii israeliene, el n-a avut o carieră lungă – dar tot ce a făcut, a făcut deosebit de bine.

Netanyahu, pe care din copilărie l-au numit Bibi, după un văr de-al său, a fost crescut pentru a reuși în viață. Cela, mama sa, a făcut studii de drept, iar tatăl său, Benzion, e istoric. Anul trecut, cînd a fost lansată, lucrarea de o viață a lui Benzion pe tema evreilor în timpul Inchiziției spaniole a avut un deosebit succes. Bibi a moștenit politica de dreapta de la tatăl său, discipol al lui Ze'ev Jabotinsky, fondatorul revizionismului sionist. Pentru membrii mișcării respective, nici Ben Gurion nu era suficient de naționalist. Netanyahu are sensibilități în privința familiei. Recent, după ce mama lui a dat fotografiei de la *Time* 6 fotografii care îl arătau pe Netanyahu tînr, acesta a interzis revistei personal, la telefon, să reproducă fotografiile unde el apare alături de tată și fratele mai mare, Jonathan.

La 14 ani, Netanyahu a venit cu familia în Pennsylvania, unde tatăl avea post ca profesor de colegiu. Netanyahu a urmat liceul într-o suburbie a Philadelphiei, ca apoi să revină în Israel, unde 5 ani a slujit cu distincție în Sayeret Matkal, unitate specială de forțe de elită. La 22 de ani, făcea parte din comandourile care au asaltat și recuperat cu succes, în 1972, jet-ul răpît în aeroportul de la Tel Aviv. Jonathan a servit în aceeași unitate și a fost ucis în 1976, în timp ce conducea echipa care a salvat pasagerii dintr-un avion debarat în aeroportul ugandez Entebbe. Grav afectați de moartea lui Jonathan, membrii familiei Netanyahu au făcut un adevărat cult pentru fiul dispărut, au publicat trei volume și au înteme-

iat Institutul Jonathan, pentru studiul terorismului.

Politica a fost descurajată în casa lor. Benzion, după spusele unui asociat, „disprețuiește politica”. Netanyahu are licență în arhitectură și masterat în administrație, ambele la MIT, a lucrat pentru o firmă de consultanță la Boston. După moartea fratelui său, el s-a întors în Israel în 1978 și s-a implicat în activitățile Institutului Jonathan. Un an mai tîrziu, s-a angajat ca manager de marketing la cea mai mare companie de mobilă din Israel, Rim, pentru bani. În 1982, Moshe Arens (Likud), prieten de familie și ambasador israelian în Statele Unite, l-a recrutat ca adjunct al său la Washington.

Deprins cu stilul american, Netanyahu a recunoscut puterea universală a mass-media și a făcut efortul de a se remarca în străinătate ca avocatul cel mai agreabil și mai substanțial al Israelului în străinătate. Engleza sa americană l-a ajutat să devină un invitat obișnuit al emisiunii CNN Nightline, atît ca ambasador al Israelului la O.N.U. (1984-1988), cît și ca ministru de cabinet în 1988-1992. Rolando Eisen, care i-a fost șef la Rim, a rămas surprins, cu ocazia unei vizite la Washington, că Netanyahu nu participa la recepții, convins fiind că modul de a influența este televiziunea. Primele sale emisiuni nu au fost o reușită și

Netanyahu a studiat casetele cu el însuși pînă cînd a învățat. Tot în Statele Unite, el a făcut cunoștință cu evrei bogați, care ulterior au devenit principalul lui suport material. Un diplomat israelian care s-a aflat la post în aceeași perioadă spune că Netanyahu, la ONU, „își și făcea liste de susținători pentru propria carieră politică. Bibi a cultivat mulți oameni, pînă la Coasta de Vest, chiar dacă nu aveau nici o legătură cu Likud”.

Americanismul lui Netanyahu a lăsat impresia că ar fi superficial, caracteristică pe care în Israel mulți o atribuie americanilor. Totuși, într-o țară în care tot ce e legat de America implică strălucire, legăturile lui Netanyahu cu Statele Unite au avut avantajul lor. Un specialist în științe politice consideră că, în parte, „mistica lui Bibi vine din faptul că a luptat în Sayeret Matkal, e de-al nostru – însă a reușit și în America, spre lauda lui”.

Totuși, mistica nu e substanță. După opinia lui Eisen, Netanyahu n-a arătat ce este cu adevărat, pîrînd mai degrabă „un bit electronic, lipsit de profunzime, ca Ronald Reagan. Dar Bibi e mult mai inteligent și mai profund decît crede lumea”. Netanyahu e autorul a două volume – unul despre terorism, celălalt o expunere a convingerilor sale politice –, ambele dovedindu-i calibrul și gravitatea intelectuală. *Un loc printre națiuni*, cea de-a doua sa carte, prezintă o imagine

impresionantă a vulnerabilității Israelului și oferă argumente bine articulate privind limitele păcii într-o zonă dominată de dictatură.

Ca lider al Likud-ului, Netanyahu a dovedit pricepere și fermitate. A fost ales membru în Likud abia acum opt ani și a avut un rol în stringerea rîndurilor partidului după alegerile demoralizante din 1992. Într-o primă înfruntare cu adversarii mult mai vîrstnici, Netanyahu a cîștigat conducerea, a făcut efortul de a compensa datoria de peste 16 milioane de dolari a partidului și a introdus reforme de democratizare.

În timpul campaniei pentru alegerea conducerii partidului, Netanyahu a creat în jurul său un scandal de presă în stil american. Încercînd să înlăture zvonuri ce-i erau păgubitoare, el a apărut la principalele emisiuni de știri TV, mărturisind că și-a înșelat soția, iar un rival politic (aluzie transparentă la fostul ministru de Externe, David Levy) încearcă să-l șantajeze cu o videocasetă. Poliția nu a găsit dovezi în sprijinul acușării, astfel că Netanyahu a fost silit să-i ceară lui Levy scuze.

Însă, dincolo de orice, israelienii au votat pentru tot pachetul – nu doar suprafața atît de șlefuită, ci și oțelul de dedesubt. Dacă acest candidat mai tînr, mai dur, mai rafinat a reușit să ajungă la vîrf înainte ca biografia lui să fi adunat datele necesare, o majoritate înfimă a avut convingerea că energia sa tinerească și precauția conservatoare constituie o bună promisiune. El i-au considerat autentice și potrivit să devină prim-ministru.

*În urma alegerilor din 29 mai a.c., Netanyahu devine prim-ministru al Israelului, învingîndu-l pe Shimon Peres cu o majoritate de 29.507 voturi dintr-un total de 3,1 milioane votanți.

Adaptare de IOANA IERONIM după TIME, vol. 147, nr. 24, 10 iunie 1996

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau

noile noastre conturi

depindundu-l în deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: (pentru dolari în contul 4024009230, pentru mărci în contul 4024009231, pentru franci francezi în contul 4024009235, pentru lire sterline în contul 4024009232, pentru franci elvețieni în contul 4024009233, pentru lire italiene în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa occidentală:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
- Israel	60 \$	30 \$	15 \$
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22” anunța exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Din numerele viitoare

- **Suplimente gratuite:** Privatizarea în țările foste comuniste; 50 de ani de Fulbright
- **H.-R. Patapievic:** „Criticilor mei”
- **Ziaristi condamnați de justiția română – anchetă**
- **Interviuri cu François Fejtő**
- **Aurelian Crăiuș:** „Liberalismul francez: secolele XIX și XX”;
- **„Revirimentul culturii politice”**
- **Comentariu politic de Cristian Preda**
- **Virgil Stoescu:** „Despre criza gîndirii economice contemporane”

- **Pavel Câmpeanu – sondaj CIS**
- **Presă franceză la 10 ani de la moartea lui Mircea Eliade**
- **Interviuri cu Daniel Dăianu (economist șef al BNR, președinte SOREC), Emil Constantinescu (președinte CDR), Gheorghe Tinca (ministru Apărării), Șerban Papacostea (directorul Institutului de istorie Nicolae Iorga), dr. Nicolae Filipescu (profesor la Universitatea din Washington), Sanda Golopenția (profesor la Universitatea Brown, SUA)**
- **Dan Opreșcu: „Filosofia avortului”**

Redacția: GABRIELA ADAMEȘTEANU (redactor-șef); RODICA PALADE (redactor-șef adjuncți); ANDREI CÔRNEA (publicist comentator); OANA ARMEANU (șef secție social); IULIAN ANGHEL (politic, cultură); DAN PERJOVȘCHI (grafician); ALEXANDRU CIRIP (secretar tehnic de redacție); RADU DOBÂNDĂ, LUCIAN PIUCĂ, LAURA TOMA (corectori); MIRCEA IONESCU (șef serviciu difuzare); CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ALINA CÔRBU (contabil-șef); DOINA GIUHAU (casierie); ADRIANA BOBEICĂ (secretariat); IULIAN ȘTOIAN (procesare text, abonamente); CONSTANTIN VĂDUVA (fotoreporter). Responsabil de număr: GABRIELA ADAMEȘTEANU

Rubrici permanente: TIA ȘERBĂNESCU, N.C. MUNTEANU, EMIL HUREZEANU, RADU CĂLIN CRISTEA (comentariu politic); ILIE ȘERBĂNESCU (comentariu economic); H.-R. PATAPIEVICI (eseu); RALUCA STROE-BRUMARIU (parlament); MARIAN CHIRIAC (săptămîna politică); CEZAR BALTAG, HARI KULLER (istoria religiilor); DAN C. MIHĂILESCU (cronică literară); MAGDA CĂRNECI, ERWIN KESSLER (cronică plastică); DIANA TURCONI (reportaj, anchete).

Correspondenți: IOAN MUȘLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara), DINU MIHAIL (Chișinău), ION MIRON DAMIAN (Paris), ADRIAN NICULESCU (Milano).

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ȘORA, VIRGIL NEMOIANU, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22”. Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76 e-mail: r22@r22.sfos.ro

Manuscrisele nepublicate nu se restituie ISSN-1220-5761